

Nr 148.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändring i grunderna för försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjurssjukdomar; given Stockholms slott den 26 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:t

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro: *

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström, anför:

För bekämpandet av smittsam mul- och klövsjuka tillämpades under åren 1910—1924 städse den s. k. stamping-outmetoden, innebärande att hela djurbesättningen, med undantag av hästar, å angripen gård nedslaktats, varvid statsverket helt bekostat desinfektionsmedel och desin-

fektionsarbeten, gravars grävande, veterinärers tjänsteresor, handräckning och bevakning av smittat område m. m. ävensom lämnat djurägarna ersättning för de nedslaktade djuren. Härigenom har visserligen det allmänna åsamkats avsevärda kostnader, men man har även i stort sett lyckats begränsa sjukdomen, så att den icke erhållit så omfattande spridning som exempelvis i Danmark, där nedslaktningsförfarandet i regel icke kommit till användning.

Den 8 november 1924 utbröt emellertid en mul- och klövsjukeepizooti, vilken — trots att nedslaktningsmetoden tillämpades — snart erhöi en så omfattande spridning i Malmöhus län och vissa delar av Kristianstads län, att Kungl. Maj:t i början av år 1925 fann sig föranlåten förordna, att metoden med nedslaktning mot ersättning av allmänna medel icke längre skulle komma till användning där. I fortsättningen bekämpades där- efter sjukdomen inom nämnda områden under tillämpande av den s. k. isoleringsmetoden enligt bestämmelserna i förordningen den 9 december 1898 (nr 126) angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren. Enligt särskilt medgivande av Kungl. Maj:t bekostades emellertid desinfektionsarbete och desinfektionsmedel fortfarande med statsmedel.

Med hänsyn till de betydande förluster, som mul- och klövsjukan förorsakade djurägarna, sedan nedslaktningmetoden övergivits, dels genom sjukdomen såsom sådan och dels genom de i den enskilda förvärvsverksamheten på ifrågavarande område synnerligen ingripande åtgärder, som från det allmännas sida vidtogos för hindrande av smittans spridning, medgav 1925 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t, att understöd av statsmedel i vissa fall skulle kunna utgå på grund av dylika förluster. Samtidigt anhöll riksdagen i skrivelse (nr 337) till Kungl. Maj:t bland annat, att Kungl. Maj:t ville i fortsättningen låta utreda om och på vad sätt statens medverkan för försäkringsverksamhet mot mul- och klövsjuka kunde lämnas.

Med anledning härav tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet jämlikt av Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande särskilda sakkunniga, husdjursförsäkringssakkunniga, att verkställa den begärda utredningen. Enligt de därvid lämnade direktiven borde statens ifrågasatta medverkan grundas på den enskilda försäkringsverksamheten, varjämte man skulle räkna med bibehållandet av försäkringens karaktär av frivillig. Av praktiska skäl borde utredningen utvidgas att gälla smittsamma husdjursjukdomar över huvud taget.

Husdjursförsäkringssakkunniga avlämnade den 15 december 1925 betänkande med förslag i ämnet (statens off. utr. 1925: 40). På grundval härav framlade därefter Kungl. Maj:t i proposition (nr 204) till 1926 års riksdag förslag angående anordnande av en statsunderstödd, frivillig försäkring mot smittsamma husdjursjukdomar m. m., vilket förslag blev av riksdagen i huvudsak godkänt (skr. nr 259).

Den 26 juli 1926 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 389) om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjurssjukdomar.

Sedan härefter den statsunderstödda försäkringsverksamheten på ifrågavarande område börjat, anmodades Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar att med ledning av vunna erfarenheter inkomma med en granskning av de för verksamheten fastställda allmänna grunderna. Med anledning härav avgav nämnda bolag den 11 januari 1928 till departementschefen en promemoria, innehållande vissa ändringsförslag såväl i fråga om försäkringens omfattning som med avseende å ersättningsgrunderna.

*Inkomna
framställ-
ningar m. m.*

Den 12 januari 1928 ingav därefter samma bolag en framställning, avseende ändring av grunderna i fråga om ersättning för förlust på grund av nedslaktning vid svinpest av friska djur.

Över nämnda båda framställningar avgåvos sedermera infordrade yttranden den 20 januari 1928 av försäkringsinspektionen samt den 23 februari 1928 av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt.

Under återopande av sina båda tidigare framställningar i frågan ingav därefter Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar den 16 februari 1929 en ny promemoria, vartill var fogat ett förslag till ändringar i förenämnda kungörelse den 26 juli 1926 (nr 389).

Förnyat utlåtande i frågan infordrades härefter från försäkringsinspektionen, vilket avgavs den 6 september 1929, sedan inspektionen för sin del i ärendet hört Kungl. Maj:ts ombud hos de försäkringsbolag, som av Kungl. Maj:t antagits till försäkringsgivare med ändamål att meddela ifrågavarande försäkring, godsägaren E. Gullander.

Tillfälle att yttra sig i frågan bereddes vidare Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening, som avgav yttrande den 5 september 1929 och i samband därmed för egen del framförde vissa ytterligare ändringsförslag.

I skrivelse den 4 juni 1930 har vidare Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar ifrågasatt, att i verksamheten borde inrymmas jämväl försäkring mot förlust på grund av smittsam fjäderfäsjukdom.

Slutligen har Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening i skrivelse den 29 maj 1931 hemställt om vidtagande av sådana åtgärder, att för framtiden avsättning till reservfond måtte få ske med lägre belopp än som hittills krävts. Häröver har försäkringsinspektionen den 23 februari 1932 avgivit infordrat yttrande.

Med anledning av de förslag och framställningar rörande den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjurssjukdomar, som sålunda inkommit, förordnade Kungl. Maj:t den 19 juni 1931 dåvarande aktuarien i pensionsstyrelsen, numera förste revisorn i för-

säkringsinspektionen I. T. Askelöf att inom jordbruksdepartementet biträda med beredningen av de föreliggande frågorna.

Sedan denna beredning numera slutförts, anhåller jag att få anmäla ärendet för Kungl. Maj:t.

Försäkringens allmänna grunder.

Jag torde då till en början böra lämna en kortfattad redogörelse för de allmänna grunder för ifrågavarande försäkringsverksamhet, som finnas meddelade i förut nämnda kungörelse den 26 juli 1926 (nr 389).

Försäkrings-
givare.

Till försäkringsgivare med ändamål att meddela försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjurssjukdomar kan, efter därom gjord framställning, av Kungl. Maj:t antagas ömsesidigt kreatursförsäkringsbolag (bolag eller förening, grundad på delägarnas ömsesidiga ansvarighet), vars bolagsordning blivit av Kungl. Maj:t fastställd och som kan antagas komma att till gagn för det allmänna handha sådan försäkringsverksamhet. Även ömsesidigt kreatursförsäkringsbolag utan av Kungl. Maj:t fastställd bolagsordning kan antagas till försäkringsgivare, därest verksamheten omfattar helt län och bolaget vid tiden för kungörelsens ikraftträdande utövade försäkringsverksamhet mot smittsamma husdjurssjukdomar.

Bolag, som antagits till försäkringsgivare, är skyldigt att meddela sådan försäkring, som i kungörelsen avses, så länge bolaget driver kreatursförsäkringsrörelse över huvud taget. På framställning kan dock Kungl. Maj:t återkalla antagandet till försäkringsgivare, och kan återkallande likaledes ske om bolaget uraktlåter att följa meddelade föreskrifter eller handhar verksamheten på olämpligt sätt.

Försäk-
ringens om-
fattning.

Försäkringen skall omfatta försäkringstagarens samtliga till en och samma djurbesättning hörande hästar samt nötkreatur och svin från och med en ålder av två månader, ävensom besättningens totala årliga mjölkproduktion.

Genom försäkringen skall täckas förlust av djur till följd av följande sjukdomar, nämligen smittsam mul- och klövsjuka, boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller springorm, mjältbrand samt svinpest ävensom följsjukdom av mul- och klövsjuka. Försäkringen skall vidare avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom att till följd av smittsam husdjurssjukdom utförsel eller leverans av mjölk blivit av myndighet förbjuden eller på annat sätt förhindrad. Slutligen skall försäkringen avse kostnad för föreskrivna eller eljest nödvändiga desinfektionsåtgärder vid de förut nämnda sjukdomarna.

Ersättnings-
grunder.

Ersättning skall utgivas för djur, som dött eller enligt veterinärs föreskrift eller myndighets påbud enligt gällande bestämmelser nedslaktats till följd av någon av de nämnda sjukdomarna eller följsjukdom av mul- och klövsjuka eller som av sådan sjukdom eller följsjukdom för fram-

tiden blivit så odugligt till arbete, avel eller produktion, att det enligt veterinärs intygande befunnits bära nedslaktas. Ersättning för förlust på grund av följsjukdom utgår dock endast, om denna sjukdom inträffat inom loppet av två månader, sedan djurbesättning blivit friskförklarad.

Ersättning beräknas efter det värde, som djuret skulle hava ägt vid tidpunkten för dess död (nedslaktande), därest sjukdomen icke inträffat, dock högst med den på djuret belöpande försäkringssumman. Det sålunda beräknade ersättningsbeloppet skall minskas med värdet av de delar av djuret, som enligt veterinärs föreskrift kunna till nytta användas.

För mjölkförlust utgår ersättning för tid, varunder mjölken ej fått fritt disponeras. Försäkringstagaren är under denna tid skyldig att, i den mån gällande författningar ej lägga hinder i vägen därför, på bästa sätt tillgodogöra sig den producerade mjölken. Ersättningen utgår med skillnaden mellan värdet, beräknat efter i orten gängse pris, av den producerade mjölken och det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas. Skulle svårighet möta att nöjaktigt fastställa den verkliga mjölkproduktionen under tid, för vilken ersättning skall utgå, må den för ko och dag beräknas utgöra så stor del av mjölkavkastningen i medeltal för ko och dag under de fem dagar, som närmast föregått nämnda tid, som med hänsyn till för handen varande omständigheter må anses skälig. Vid fastställandet av ersättningsbeloppet anses värdet för dag av den producerade mjölken utgöra högst $\frac{1}{365}$ av det belopp, för vilket den årliga mjölkavkastningen är försäkrad.

Beträffande ersättning för såväl djur- som mjölkförlust gäller, att, därest ersättning därför i annan ordning lämnas av allmänna medel, ersättningen genom försäkringen skall minskas med motsvarande belopp.

Ersättning för desinfektionskostnader utgår med $\frac{3}{4}$ av den kostnad för ändamålet, som åvilar försäkringstagaren.

Bolag, som meddelar sådan försäkring, varom här är fråga, är skyldigt att verkställa avsättning till en särskilt för denna försäkringsverksamhet avsedd reservfond. Storleken av de fondavsättningar, som sålunda skola verkställas, beräknas särskilt för varje län, som omfattas av verksamheten. Därest nettopremien, d. v. s. den utdebitering per 100 kronors försäkringssumma, som erfordras för täckande av skaderegleringskostnaderna, för visst år och län icke uppgår till 30 öre, skall avsättning till reservfonden ske med belopp, som minst motsvarar en utdebitering, avrundad till närmast högre heltal öre, för 100 kronors försäkringssumma av 50 procent av det för bolaget beräknade genomsnittliga beloppet av de årliga nettopremierna för länet för de senaste femton åren (säkerhetstillägg). Avsättningen behöver dock ej motsvara högre utdebitering än skillnaden mellan 30 öre och nettopremien för året.

För år, då inom visst län nedslaktningsmetoden huvudsakligen tillämpats för bekämpande av mul- och klövsjuka, skall försäkringsinspektionen efter skälighetsprövning bestämma den nettopremie, vartill hän-

Ekonomiska
grunder.

syn skall tagas vid beräkandet av den genomsnittliga nettopremien för länet. Försäkringsinspektionen bestämmer därjämte för de 14 år, som närmast föregått verksamhetens början, de årliga nettopremier, vilka av bolaget skola tillämpas vid beräkandet av den genomsnittliga nettopremien för det eller de län, som omfattas av verksamheten.

Ränta å reservfonden skall med visst i det följande nämnt undantag föras till fonden.

Sedan reservfonden uppgått till så stort belopp, att den med hänsyn till sitt ändamål kan anses tillräcklig, äger Kungl. Maj:t förordna, att ytterligare avsättning tills vidare icke erfordras.

Reservfonden får icke disponeras för något annat ändamål än för bestridande av skaderegleringskostnader enligt i kungörelsen fastställda regler av följande innehåll.

I den mån nettopremien för visst år och ett eller flera län överstiger 30 öre, skola i första hand reservfondens ränteavkastning för året och till övriga län hänförliga säkerhetstillägg användas för nedbringande, så långt ske kan, av utdebiteringsbehovet för detta eller dessa län intill 30 öre.

Om utdebiteringsbehoven för ett eller flera län därefter överstiga 30 öre, skola de delar av utdebiteringsbehoven, som falla mellan 30 och 60 öre, intill hälften täckas genom nedsättning med högst en fjärdedel av den vid årets början befintliga reservfonden.

Överstiga utdebiteringsbehoven för ett eller flera län 60 öre, skola de överskjutande beloppen intill tre fjärdedelar täckas genom nedsättning av reservfonden, dock högst med så stort belopp att därefter återstår hälften av reservfonden vid årets början.

Därest för bolag meddelat antagande till försäkringsgivare återkallas eller om bolaget upphör att driva kreatursförsäkringsrörelse, får den reservfond, som skall finnas vid antagandets upphörande, icke av bolaget disponeras. Medel till belopp motsvarande denna reservfond, skola i dylikt fall överlämnas till statskontoret. Kungl. Maj:t bestämmer därefter, huruvida dessa medel skola i sin helhet användas till förstärkande av motsvarande reservfond i det eller de bolag, hos vilka försäkringsstagare från den upphörda verksamheten erhållit försäkringar, varom här är fråga, eller till annat lämpligt ändamål, som tillgodoser vederbörande försäkringstagares gemensamma intresse, eller ock om någon del av samma medel skola återbäras till bolaget.

Bidrag av statsmedel utgår, därest för visst län, sedan ränteavkastning och säkerhetstillägg på förut angivet sätt disponerats för täckande av skaderegleringskostnaderna, det kvarstående utdebiteringsbehovet överstiger 30 öre per 100 kronors försäkringssumma. Bidraget utgår därvid med belopp motsvarande hälften av den del av detta utdebiteringsbehov mellan 30 och 60 öre, som icke skall bestridas med fondmedel, samt

med tre fjärdedelar av den del av behovet över 60 öre, som icke skall täckas med dylika medel.

Bolag är skyldigt att disponera statsbidrag så, att det i form av minskad utdebitering kommer försäkringstagarna inom det eller de län till godo, för vilka det avsetts.

De förut återgivna reglerna i fråga om bestridandet av skaderegleringskostnaderna kunna sammanfattas sålunda.

I den mån nettopremien för visst län överstiger 30 öre, skall i första hand ränteavkastning och säkerhetstillägg för året anlitas för att nedbringa utdebiteringsbehovet intill denna gräns.

Om utdebiteringsbehovet för skadereglering därefter överstiger 30 öre, tillämpas följande regler:

intill 30 öre bestrides utdebiteringsbehovet helt av försäkringstagarna, den del av utdebiteringsbehovet, som faller mellan 30 och 60 öre, bestrides till hälften med fondmedel, dock högst med $\frac{1}{4}$ av hela fonden; av återstoden faller hälften på försäkringstagarna och hälften på staten,

den del av utdebiteringsbehovet, som överstiger 60 öre, bestrides till $\frac{3}{4}$ med fondmedel, dock högst med så stort belopp, att därefter hälften av fonden kvarstår; av återstoden falla $\frac{1}{4}$ på försäkringstagarna och $\frac{3}{4}$ på staten.

I fråga om verksamhetens utveckling under åren 1927—1930 tillåter jag mig hänvisa till särskild statistisk redogörelse, vilken torde få såsom bilaga B fogas till detta protokoll.

Innan jag härefter till granskning upptager de föreliggande ändringsförslagen, torde jag böra framhålla vissa allmänna synpunkter på frågan om en revision av de för den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjurssjukdomar fastställda allmänna grunderna.

*Departements-
chefen.*

Redan vid tillkomsten av ifrågavarande försäkringsform utgick man ifrån, att en revision av dessa grunder tämligen snart skulle visa sig erforderlig. Sålunda framhöll jordbruksutskottet vid 1926 års riksdag i sitt i anledning av propositionen nr 204 avgivna utlåtande (nr 59), att reglerna för en försäkringsverksamhet av ifrågavarande art, där ingen som helst erfarenhet föreläge och man följaktligen hade att räkna med helt okända faktorer, i början måste få en mer eller mindre provisorisk karaktär och att de bestämmelser, som komme att träffas, givetvis efter hand måste bli underkastade förändringar med hänsyn till de erfarenhetsrön, som under verksamhetens gång kunde komma att göras. Samma uppfattning låg givetvis till grund för den anmodan, som enligt vad nyss nämnts kort efter verksamhetens början riktades till Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar att med ledning av vunna erfarenheter verkställa granskning av de för verksamheten fastställda allmänna grunderna.

Någon erfarenhet har emellertid ännu icke vunnits, hur den ifrågavarande försäkringsformen kan komma att verka vid ett mera omfattande utbrott av någon av de sjukdomar, för vilka försäkringen avser att bereda skydd, enär vårt land under de år, då försäkringen varit i verksamhet, varit förskonat från svårare epizootier. Redan av denna anledning torde det icke vara möjligt att redan nu upptaga till prövning frågan om en mera genomgripande revision av den försäkringsverksamhet, varom här är fråga. Härtill kommer den omständigheten, att frågan om den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjurssjukdomar inom en nära framtid torde böra i ett annat och vidare sammanhang upptagas till granskning. Frågan om en revision av gällande bestämmelser angående förhindrande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren står nämligen sedan någon tid tillbaka på dagordningen. Sålunda hava inom medicinalstyrelsen efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga den 31 juli 1929 avgivit betänkande med förslag till lag angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter angående bekämpande av dylika sjukdomar (epizootiförordning) med därtill hörande motiv (statens off. utr. 1929:18). I anledning härav har sedermera medicinalstyrelsen den 30 augusti 1930 — efter att hava inhämtat yttranden över betänkandet av veterinärhögskolans lärarkollegium, föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt och styrelsen för svenska veterinärläkareföreningen samt efter att, jämlikt erhållet bemyndigande, hava hållit överläggningar i ämnet med rikets samtliga länsveterinärer och förste stadsveterinären i Stockholm — avgivit utlåtande och förslag till epizootilag och epizootiförordning (statens off. utr. 1930:22). I ärendet hava därefter ett stort antal myndigheter m. fl. yttrat sig.

I båda dessa betänkanden har i samband med frågan om ersättning av allmänna medel för förluster och kostnader, som förorsakas av åtgärder, vilka påbjudas för bekämpandet av de i lagförslagen medtagna husdjurssjukdomarna, jämväl berörts frågan om den statsunderstödda försäkringsverksamheten. De sakkunniga hava övervägt och tagit sikte på möjligheten av att obligatorisk försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar inom snar framtid kommer att införas i landet. Såsom förutsättning för ersättning av statsmedel har angivits, att djurägare icke genom försäkring kunnat bereda sig skydd mot ifrågakommen förlust. Ersättning av statsmedel skulle sålunda utgå allenast i de fall, där djurägaren icke kunnat skydda sig genom försäkring. Bland dessa fall, anföra de sakkunniga, vore tills vidare att räkna de sjukdomar, mot vilka de statsunderstödda försäkringsföretagen icke gäve försäkringsskydd. I den mån försäkringsföretagen med understöd av statsmedel utvidgade sin verksamhet beträffande de i de sakkunnigas lagförslag angivna sjukdomar utöver de i 1926 års försäkringskungörelse uppräknade, komme alltså den direkta risken för kostnader i anledning av sjukdomen ifråga att över-

flyttas från staten via försäkringsföretagen till djurägarna. Att verkställa utredning huru långt försäkring borde sträcka sig och vilka sjukdomar, som borde inbegripas under densamma, hade de sakkunniga icke ansett lämpligt, då härför komme att erfordras en alltför långvarig och omfattande utredning, vilken de sakkunniga ansåge icke innefattad i det dem givna uppdraget.

Medicinalstyrelsen har i sitt utlåtande med förslag i ämnet framhållit, att erfarenheten beträffande kreatursförsäkringen visat, att anslutningen till denna varit relativt livlig under tider, då en eller annan epizooti haft större utbredning, medan förhållandet varit det motsatta under mera epizootifria tidsperioder. Då denna försäkring således ej syntes hava utsikt att tillfredsställande lösas på frivillighetens väg, syntes för styrelsen — som funne denna angelägenhet vara av största vikt även ur epizootiskhygienisk synpunkt — en lösning av ifrågavarande ersättningsfrågor kunna ske antingen genom lagstadgad obligatorisk kreatursförsäkring eller också genom bestämmelser om ersättning av statsmedel vid nedslaktning utan något förbehåll. I frågans outredda läge kunde styrelsen för sin del ej fatta bestämd ställning till densamma. Styrelsen hemställde emellertid, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en närmare utredning i ämnet med särskilt sikte på de försäkringstekniska synpunkterna.

Vid den fortsatta behandlingen av frågan om ny epizootilagstiftning måste givetvis synnerligen noggrant övervägande ägnas åt frågan, i vilken utsträckning de enskilda djurägarna skola beredas ersättning för förluster och kostnader, som för dem uppstå genom åtgärder, som av det allmänna vidtagas eller påbjudas för bekämpandet av ifrågakommande husdjurssjukdomar. I samband härmed torde även böra upptagas spørsmålet i vilken ordning dylik ersättning för varje särskilt slag av ersättning bör utgå, d. v. s. huruvida ersättningen skall lämnas direkt av allmänna medel eller i form av statsbidrag till en utvidgad försäkringsverksamhet på ifrågavarande område. Sistnämnda spørsmål torde emellertid icke kunna lösas i nu föreliggande sammanhang utan först sedan ett avgörande träffats — eller måhända helst i direkt sammanhang med att dylikt avgörande träffas — i den förstnämnda frågan.

I det läge, vari frågan om den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjurssjukdomar sålunda för närvarande befinner sig, torde det alltså icke vara lämpligt att nu vidtaga någon mera genomgripande omläggning av densamma. De föreliggande ändringsförslagen åsyfta ej heller någon dylik omläggning utan avse huvudsakligen detaljändringar på sådana punkter, där gällande bestämmelser visat sig lägga hinder i vägen för försäkringsanskaffningen. I den mån ett undanröjande av dessa hinder icke kan innebära ett föregripande av de resultat, vartill en blivande, mera omfattande utredning må komma, torde därför de framförda önskemålen utan olägenhet kunna redan nu upptagas till prövning.

Jag övergår då till en närmare redogörelse för och en granskning av de föreliggande förslagen. Dessa avse:

I. *ifråga om försäkringens omfattning* (2 § mom. 1 i kungörelsen):

a) att sjukdomen rots skall uteslutas och att försäkringen som en följd härav ej skall omfatta hästar;

b) att i verksamheten skall inrymmas försäkring av fjäderfä mot sjukdomarna hönskolera, hönspest och vit diarré hos kyckling;

c) att sjukdomen frasbrand skall medtagas;

d) att sjukdomen elakartad katarralfeber skall medtagas;

e) att ersättning skall införas för mjölkförlust på grund av spärrningsåtgärder vid skarlakansfeber, difteri och nervfeber;

f) att ersättning skall införas för av mul- och klövsjuka förorsakad mjölkproduktionsminskning;

g) att ersättning skall införas för förlust på grund av betesförbud;

II. *ifråga om ersättningsgrunderna*:

a) att ersättning skall utgivas för djur, som vid verkställd slaktning befunnits lida av svinpest och vars kött på grund härav blivit kasserat (2 § mom. 2);

b) att grunderna för beräkning av ersättning för mjölkförlust skola ändras (2 § mom. 3);

III. *ifråga om avsättningen till reservfond*:

att dylik avsättning för framtiden skall få ske med lägre belopp än som hittills krävts;

IV. *vissa smärre detaljbestämmelser.*

I. Försäkringens omfattning.

I 2 § mom. 1 av kungörelsen den 26 juli 1926 föreskrives, att försäkring, varom i kungörelsen är fråga, skall avse att täcka förlust av djur till följd av bland annat rots eller springorm och som följd härav omfatta samtliga försäkrad djurbesättning tillhörande hästar.

Rots eller springorm (hudrots) är en smittsam sjukdom hos hästar, för vilkens bekämpande föreskrifter finnas meddelade i 1898 års epizootiförordning. Sjukdomen har i regel ett mycket långsamt förlopp, och endast i undantagsfall uppträder den i akut form med snabbare förlopp. Den leder alltid till att det angripna djuret dör. I vårt land har något större utbrott av sjukdomen icke ägt rum sedan år 1882. Därefter hava enstaka, mer eller mindre tvivelaktiga fall rapporterats ända till år 1896. I åtskilliga främmande länder, även sådana med vilka vi hava livlig samfärdsel, såsom Danmark, Finland och Tyskland, är däremot sjukdomen spridd.

Beträffande frågan, huruvida försäkringen borde avse att täcka förlust på grund av rots och alltså omfatta även hästar, anförde *husdjursförsäkringssakkunniga* i sitt förut omnämnda betänkande av den 15 december 1925, att denna sjukdom samt vissa andra smittsamma husdjursjukdomar, nämligen boskapspest, elakartad lungsjuka samt svinpest, visserligen ej på länge förekommit i vårt land, men att med den livliga samfärdsel,

*Frågans
tidigare
behandling.*

som numera rådde olika länder emellan, fara dock allttjämt torde föreligga, att dessa sjukdomar åter kunde på ett eller annat sätt hit införas. Vid större spridning av någon av nämnda sjukdomar skulle vederbörande försäkringsföretag säkerligen ej vara rustade att möta uppkommande ersättningskrav, då givet vore, att företagen vid fastställandet av premierna för försäkring mot smittsamma sjukdomar bland husdjuren och samlandet av reservfond för dylik försäkring icke kunde fästa större avseende vid de nämnda sjukdomarna och sålunda ej heller stå rustade att möta ett större utbrott av exempelvis boskapspest. Ej heller torde djurägarna, sådan som situationen i fråga om dessa sjukdomar för närvarande tedde sig, kunna förväntas hava något större intresse av att söka försäkringsskydd för av nämnda sjukdomar förorsakade förluster. Skulle så någon av sjukdomarna åter visa sig i vårt land, torde det därför vara att vänta, att försäkringsföretagen skulle införa stränga restriktioner i fråga om beviljandet av nya försäkringar mot denna sjukdom, om de ej rent av funne sig föranlåtna att helt upphöra härmed. Såväl de enskilda djurägarna som försäkringsföretagen, bundna som de skulle vara av tidigare ingångna försäkringsavtal, skulle därvid kunna komma i ett lika svårt eller svårare läge än vad fallet varit under år 1925, sedan förhållandena i fråga om mul- och klövsjuka utvecklats sig på helt annat sätt, än vad både djurägarna och försäkringsföretagen förut ansett sig kunna räkna med.

De nämnda sjukdomarna syntes därför böra ingå i en statsunderstödd försäkring mot smittsamma husdjursjukdomar, dels på grund av att de i och för sig vore av sådan natur, att de av de sakkunniga anförda skälen för ett statsingripande å dem ägde tillämpning, dels ock med hänsyn till att nyss anförda svårigheter vid ett större utbrott av någon av dem säkerligen skulle framkalla långt gående krav på direkt understöd från statens sida, krav som i väsentlig grad skulle bortfalla, om staten förbunde sig att lämna bidrag till försäkringsverksamheten.

Mot husdjursförsäkringssakkunnigas förslag i förevarande avseende framfördes vissa anmärkningar av en del av de i frågan *hörda myndigheterna och försäkringsbolagen*. Sålunda ansågo länsstyrelserna i Kalmar, Malmöhus, Hallands och Örebro län samt Kalmar läns södra och Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, att den ifrågasatta försäkringen ej borde omfatta annan sjukdom än mul- och klövsjuka, enär behov av statsunderstöd vid försäkring mot andra smittsamma sjukdomar bland husdjuren ej gjort sig gällande. Länsstyrelsen i Blekinge län och Blekinge läns samt Älvsborgs läns norra och södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott ansågo, att försäkringen, med hänsyn till den sällsynta förekomsten av de i förslaget medtagna hästsjukdomarna, ej borde omfatta sjukdomen rots eller springorm. Slutligen uttalade Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening, att försäkringen borde omfatta endast nötkreatur och att sålunda sjukdomarna rots eller springorm och svinpest borde uteslutas.

I den för 1926 års riksdag framlagda propositionen i ämnet anslöt sig emellertid fördragande departementschefen i förevarande avseende helt till de sakkunnigas förslag, vilket även blev av riksdagen godkänt.

I sina förut omnämnda framställningar av den 11 januari 1928 och den 16 februari 1929 har nu *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar* bland annat uttalat, att det vore önskvärt, att ur 2 § mom. 1 i kungörelsen den 26 juli 1926 uteslötes de stadganden, som nödvändiggjorde medtagandet i försäkringen av försäkringstagarnas hästar. Till stöd här-

Nu föreliggande förslag.

för har bolaget framhållit, att de skäl, som av husdjursförsäkringssakkunniga anfördes för medtagande i försäkringen även av hästar, vid förslagets framläggande möttes av stark kritik från ett flertal håll. De farhågor, som därvid uttrycktes, att jordbrukarna svårligen skulle kunna förstå dessa skäl, hade även besannats och motverkat anslutningen till denna försäkringsform. Visserligen hade de bolag, som erhållit tillstånd att bedriva densamma, åsatt hästförsäkringssumman en premie av endast 5 öre per 100 kronors försäkringssumma, men lantbrukarna ansåge även erläggande av denna ringa premie så gott som meningslös, då den risk, som densamma skulle skydda mot, kunde betraktas som nära nog obefintlig, ty dels hade ju något större utbrott av sjukdomen rots icke ägt rum i vårt land på 45 år, dels vore densamma med nutida hjälpmedel lätt att diagnostisera, relativt litet smittsam samt alltså lätt att bekämpa. Även beträffande mjältbrand vore ju risken för skadefall på hästar ej av den art, att den tarvade försäkring.

Medicinalstyrelsen och *lantbruksstyrelsen* hava i sitt yttrande i frågan förklarat sig finna de av bolaget anförda synpunkterna riktiga. Ämbetsverken hade därför intet att erinra mot en revidering i begärd riktning.

Försäkringsinspektionen har för sin del icke ansett sig kunna ingå på en saklig prövning av vare sig nu ifrågavarande eller övriga framkomna ändringsförslag, då desamma väsentligen innefattade ämnen, liggande utanför verkets ämbetsområde och erfarenhet. Inspektionen ansåge sig emellertid kunna vitsorda, att ifrågavarande försäkringsform icke vunnit den anslutning och sympati, som man haft anledning förmoda, och att avfallet i branschen väntades bliva stort vid utgången av den avtalade första försäkringsperioden.

I sitt till försäkringsinspektionen avgivna yttrande i frågan har *godsägaren E. Gullander*, vilken av Kungl. Maj:t förordnats till ombud med uppgift att hos de bolag, som meddela smittförsäkring med statsbidrag, övervaka skaderegleringen, förklarat sig intet hava att erinra mot den föreslagna ändringen.

Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening har i nu förevarande fråga anført, att erfarenheten visat, att lantbrukarna vore missnöjda med tvånget att inbegripa hästarna i denna försäkringsform. De sjukdomar, som kunde angripa hästar och som innefattades i försäkringen, hade icke på lång tid förekommit i vårt land. Vanligen vore hästarna fullständigt försäkrade, i vilket fall de i kungörelsen den 26 juli 1926 angivna sjukdomarna jämväl innefattades i försäkringen. Även om nu den på hästvärdet belöpande premien vid smittförsäkring med statsbidrag vore låg, föreläge dock dubbelförsäkring. Önskvärt vore därför, att bestämmelsen om medtagande i försäkringen av hästar uteslötes ur försäkringsvillkoren.

Till önskemålet om att försäkringen av hästar måtte uteslutas ur här ifrågavarande försäkringsverksamhet har sedermera vid i ämnet förda muntliga förhandlingar anslutit sig jämväl *Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening*.

*Departements-
chefen.*

De skäl, som av husdjursförsäkringssakkunniga på sin tid anfördes för att låta försäkringen omfatta även hästsjukdomen rots och vilka skäl sedermera vunno statsmakternas godkännande, torde principiellt sett vara riktiga.

Den erfarenhet, som numera vunnits rörande ifrågavarande försäkrings-

verksamhet, har emellertid, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, visat, att i förevarande avseende gällande bestämmelser lagt hinder i vägen för att försäkringen skulle vinna önskvärd anslutning. Visserligen hava de på området arbetande försäkringsbolagen åsatt hästvärdet en mycket låg försäkringspremie, men det oaktat hava djurägarna reagerat mot erläggandet av denna premie, vilken för dem framstått såsom en onödig pålaga.

Såsom av Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening framhållits, hava vidare djurägarna i stor utsträckning sina hästar försäkrade i annan ordning, berättigande till ersättning jämväl vid utbrott av sjukdomen rots, varför medtagandet i smittförsäkringen av hästar oftast innebär en dubbelförsäkring. I sådant hänseende må anföras, att antalet hästar, försäkrade i annan ordning än i här ifrågavarande försäkringsform, år 1929 uppgick till 435,784. Hela antalet hästar i vårt land utgjorde enligt den år 1927 verkställda jordbruksräkningen 620,256. Av landets hela hästbestånd torde sålunda drygt 70 procent vara försäkrat i annan ordning. Det torde under sådana förhållanden icke vara för djärvt att utgå ifrån, att flertalet av de djurägare, som genom tecknandet av smittförsäkring visat sig förstå vikten av att på detta område skaffa sig försäkringsskydd, även träffat avtal om fullständig försäkring av sina hästar, varför påståendet om dubbelförsäkring av hästar säkerligen är fullt berättigat.

I detta sammanhang förtjänar även framhållas, att häst, som förklarats behäftad med rots, alltid skall dödas, varefter djurägaren av allmänna medel erhåller ersättning med djurets fulla värde, därest det vid den obduktion, som därefter skall verkställas, konstateras, att djuret icke lidit av rots, och i annat fall med halva värdet. Behovet för djurägarna av försäkringsskydd mot sjukdomen rots torde sålunda — även bortsett från den olika risk för svårare epizootier, som måste anses föreligga ifråga om de olika i smittförsäkringen ingående husdjurssjukdomarna — vara avsevärt mindre än beträffande exempelvis mul- och klövsjuka, där man städse måste räkna med, att nedslaktningsmetoden för sjukdomens bekämpande kan komma att ersättas med ett isoleringsförfarande med ty åtföljande större förluster av olika slag för djurägarna.

Givetvis bör man, såsom husdjursförsäkringssakkunniga på sin tid gjorde, av försiktighetsskäl räkna med att sjukdomen rots, trots att vårt land varit helt förskonat för densamma under flera årtionden, med den livliga samfärdsel, som numera råder med flera länder, där sjukdomen är spridd, kan komma att åter uppträda även hos oss. Men även om så skulle bliva fallet, torde man kunna anse faran för ett epizootiartat utbrott av nämnda sjukdom vara betydligt mindre nu än förr. Den svårighet, som förr förelåg att fastställa diagnosen å rots, har nämligen numera i väsentlig grad minskats i och med de möjligheter till säkrande av diagnosen, som beretts dels genom utförande av malleinprov och dels ge-

nom serologisk undersökning av blodprov från för sjukdomen misstänkta hästar, och på grund härav torde möjligheterna att effektivt hindra smittans spridning hava avsevärt ökats.

Mot de principiella skäl, som legat till grund för att i de allmänna grunderna för den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjurssjukdomar fastställts, att försäkringen skall omfatta jämväl hästar med avseende på sjukdomen rots, synas sålunda tala så starka skäl av praktisk art, att det i här förevarande avseende från vederbörande försäkringsbolag — och därigenom indirekt även från djurägarna själva — framförda önskemålet synes böra tillmötesgå.

Frågan torde visserligen kunna komma i ett helt annat läge i samband med den fortsatta behandlingen av föreliggande förslag till ny epizootilag och epizootiförordning, vari medtagits bland annat sjukdomen smittsam blodbrist hos häst, en sjukdom som är synnerligen förlustbringande och därtill under de senaste åren visat starka tendenser att vinna stor spridning, särskilt i de nordligaste delarna av vårt land, varför kraftiga åtgärder för dess bekämpande av vederbörande myndigheter ansetts erforderliga. Spörsmålet angående vilka regler beträffande den statsunderstödda smittförsäkringen som kunna visa sig erforderliga och lämpliga efter eventuellt genomförande av en ny epizootilagstiftning, har jag emellertid, såsom förut framhållits, ansett icke kunna upptagas till behandling i nu föreliggande sammanhang.

Hönskolera,
hönspest och
vit diarré
hos kyckling.

Sjukdomarna hönskolera, hönspest och vit diarré hos kyckling (höns-tyfus) äro samtliga svårartade och synnerligen förlustbringande fjäderfäsjukdomar. För deras bekämpande hava stränga åtgärder påbjudits genom kungörelsen den 10 februari 1928 (nr 28) angående åtgärder mot hönskolera och hönspest m. m., vilken kungörelse numera ersatts av kungörelsen den 20 november 1931 (nr 402) angående åtgärder mot hönskolera hönspest och hönsstyfus. Det oaktat har sjukdomen vit diarré hos kyckling erhållit en ganska stor spridning i vårt land.

Frågans
vårdare
behandling.

Frågan huruvida i den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjurssjukdomar borde inrymmas jämväl försäkring av fjäderfä var före redan vid tillskapandet av ifrågavarande försäkringsform. Med anledning av husdjursförsäkringssakkunnigas betänkande och förslag i ämnet ingåvo sålunda två privata näringsidkare den 13 januari 1926 till medicinalstyrelsen en skrivelse, vari hemställdes, att i den föreslagna försäkringen måtte inrymmas jämväl försäkring mot hönsens och annat fjäderfäs smittsamma sjukdomar. Med skrivelse den 16 januari 1926 överlämnade medicinalstyrelsen denna framställning till Kungl. Maj:t och hemställde samtidigt, att densamma icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Statsmakterna funno ej heller skäl föreligga att biträda berörda framställning.

Nu före-
liggande
förslag.

Samma fråga har nu upptagits av *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar* i dess förenämnda framställning av den 4 juni 1930. Däri anför bolaget, bland annat, att särskilt sjukdomen vit diarré hos kyckling årligen förorsakade den för lantbruket ekonomiskt betydelse-

fulla näringsgren, som fjäderfäskötseln utgör, stora förluster, vilka även syntes undan för undan, genom sjukdomens alltmera ökade utbredning, stegras. Enligt kungörelsen den 10 februari 1928 kunde ersättning utgå för djur, som enligt bestämmelserna i kungörelsen nedslaktades. Däremot hade ägare av en fjäderfäbesättning icke möjlighet att erhålla något skydd för den förlust, som på annat sätt drabbade honom genom smittsam hönssjukdoms utbrott. Sådan förlust kunde bestå bland annat i dödsfall bland de sjuka djuren, i förbud mot försäljning från besättningen i fråga under den tid, densamma vore smittförklarad, av vissa djurägaren åliggande desinfektions- och kontrollätgärder m. m. Vidare vållades ju avsevärda förluster genom det driftsavbrott, som uppkomme genom att t. ex. en hel årgång utginge, vare sig detta skedde genom dödsfall eller genom nedslaktning, samt vid nedslaktning av sådana djur, där ersättning av allmänna medel icke utginge. Det syntes bolaget, som om dessa förluster i vissa avseenden kunde jämföras med de förluster, mot vilka skydd kunde erhållas genom den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjurssjukdomar. Och då det, enligt vad bolaget hade sig bekant, bland landets fjäderfäodlare funnes ett stort intresse för möjligheten att genom försäkring erhålla visst skydd mot de förluster, som drabbade dem genom utbrott av smittsam fjäderfäsjukdom, hemställde bolaget, att vid en eventuell revidering av den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjurssjukdomar måtte till prövning upptagas frågan om inbegripande däri av förlust på grund av smittsam fjäderfäsjukdom.

De förluster, som kunna uppstå för en fjäderfäodlare genom de sjukdomar, varom nu är fråga, äro obestriddigen i viss utsträckning av samma natur, som de förluster, vilka ifråga om vissa andra smittsamma husdjurssjukdomar föranlett tillskapandet av den statsunderstödda försäkringsformen. Det torde därför icke utan fog kunna ifrågasättas, att staten borde lämna sitt stöd jämväl vid försäkring av fjäderfä mot nämnda sjukdomar. Spörsmålet synes dock icke lämpligen böra upptagas till prövning nu, då det, såsom förut framhållits, endast gäller att söka avhjälpa vissa praktiska olägenheter, som under den tid, den statsunderstödda försäkringsverksamheten hittills bedrivits, visat sig bottna i de för verksamheten fastställda allmänna grunderna. Frågan huruvida och i vilken utsträckning staten bör stödja försäkring av fjäderfä mot smittsamma sjukdomar torde sålunda böra prövas först i det större sammanhang, som kan ernås vid ett bedömande av försäkringsfrågan över huvud, sedd i samband med frågan om en blivande ny epizootilagstiftning.

*Departements-
chefen.*

Sjukdomen frasbrand eller, som den förr mera allmänt kallades, mjältbrandsemfysem är en nötkreaturssjukdom, vilken fordom förväxlades med mjältbrand. I 1898 års epizootiförordning finnes den även upptagen såsom en speciell form av sistnämnda sjukdom. Den är en typisk ortssjukdom utan nämnvärd benägenhet att sprida sig utanför det område, där den brukar uppträda. I Sverige förekommer den mest på vissa ställen i Kalmar län med 20 à 30 fall årligen. Sjukdomen slutar nästan undantagslöst med döden inom ett halvt till tre dygn.

Frasbrand.

I sitt den 5 september 1929 avgivna yttrande rörande den ifrågasatta revisionen av kungörelsen av den 26 juli 1926 har *Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening* bland annat upptagit frågan, huruvida icke bland de sjukdomar, som omfattades av försäkringen, borde medtagas jämväl mjältbrandsemfysem eller frasbrand. Härvid har bolaget framhållit, att mjältbrand och mjältbrandsemfysem att döma av bestämmelserna i 1898 års epizootiförordning, så länge nämnda förordning gällde, skulle strängt taget vara samma sak, varför det kunde ifrågasättas, huruvida icke ersättningsskyldighet på grund av sistnämnda sjukdom åläge försäkringsgivare. Dels för att undvika tvistigheter i eventuella ersättningsfall och dels enär ifrågavarande sjukdom hade innefattats i de försäkringsformer, genom vilka djurägare kunde skydda sig för förluster på grund av smittsamma husdjurssjukdomar före tillkomsten av den statsunderstödda försäkringsformen, ville bolaget ifrågasätta lämpligheten av att denna sjukdom jämväl stode uttryckligen omnämnd bland de sjukdomar, som innefattades i kungörelsen.

Departements-
chefen.

Vid tiden för tillkomsten av 1898 års epizootiförordning ansågs sjukdomen mjältbrandsemfysem vara en särskild form av mjältbrand, en uppfattning som dock numera är föråldrad. Benämningen mjältbrandsemfysem har också allmänt utbytt mot frasbrand. Redan då ansågs emellertid sjukdomen vara ur smittsynpunkt vida mindre farlig än mjältbrand, vilket kom till uttryck bland annat därigenom, att särskilda föreskrifter ifråga om användandet av mjölk från djur, bland vilka mjältbrandsemfysem förekommit, icke — såsom beträffande mjältbrand — ansågos erforderliga. Enligt de erfarenheter, som inom medicinalstyrelsen vunnits vid bekämpandet av sjukdomen frasbrand, har det vidare visat sig, att de föreskrivna åtgärderna måste anses onödigt stränga. De föreliggande förslagen till ny epizootilagstiftning innebära även en betydande mildring av dessa åtgärder.

Det förtjänar framhållas, att det vid tillkomsten av 1926 års kungörelse angående den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjurssjukdomar ansågs tveksamt, huruvida försäkringen ens borde omfatta sjukdomen mjältbrand. Då husdjursförsäkringssakkunniga, vilkas förslag härutinnan sedermera följdes av statsmakterna, föreslogo medtagandet av mjältbrand, skedde detta huvudsakligen av den anledningen, att gällande föreskrifter för hindrande av smittans spridning även vid enstaka fall av sjukdomen kunde medföra betydande svårigheter och förluster med avseende på mjölkens tillgodogörande. Beträffande sjukdomen frasbrand åter ansågo de sakkunniga, att den icke torde kunna förorsaka förluster av så stor ekonomisk innebörd, att det kunde anses skäligt, att staten trädde stödande emellan, helst som för dess bekämpande föreskrivna åtgärder icke vore av mera ingripande art.

De skäl, som sålunda tidigare anförts mot att i den statsunderstödda smittförsäkringen medtaga sjukdomen frasbrand, synas fortfarande äga full giltighet, ja till och med hava förstärkts genom den omständighe-

ten, att medicinalstyrelsen i sitt den 30 augusti 1930 avgivna förslag till epizootilag och epizootiförordning upptagit sjukdomen frasbrand bland de sjukdomar, till vilkas bekämpande föreskrifter av myndighet meddelas endast då särskilda förhållanden därtill föranleda. Någon ändring av grunderna för smittförsäkringen i nu ifrågasatt avseende synes därför ej för närvarande vara av omständigheterna påkallad.

I sin skrivelse i ämnet av den 5 september 1929 har *Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening* även ifrågasatt, att i den statsunderstödda smittförsäkringen borde medtagas jämväl elakartad katarralfeber, en smittsam nötkreaturssjukdom, vilken liksom frasbrand innefattades i tidigare gällande smittförsäkringar.

Elakartad
katarral-
feber.

Ifråga om bekämpandet av elakartad katarralfeber gälla för närvarande inga särskilda föreskrifter, och medicinalstyrelsen har vid avgivandet av sitt meromnämnda förslag till ny epizootilagstiftning ej heller ansett dylika föreskrifter vara av behovet påkallade. Vad förut anförts ifråga om frasbrand torde sålunda — och i än högre grad — gälla med avseende på nu ifrågasatt sjukdom.

Departements-
chefen.

Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening har vidare i sin skrivelse den 5 september 1929 ifrågasatt lämpligheten av att låta den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjursjukdomar omfatta jämväl förlust, som uppkommer därigenom, att mjölkutförsel förbjödes på grund av vissa smittsamma människosjukdomar, nämligen skarlakansfeber, difteri och nervfeber.

Mjölkförlust
vid skar-
lakansfeber,
difteri och
nervfeber.

Denna fråga var föremål för övervägande redan i samband med tillskapandet av den statsunderstödda smittförsäkringsformen. I anledning av husdjursförsäkringssakkunnigas betänkande med förslag i ämnet hade sålunda Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget framfört önskemålet, att i försäkringen borde inrymmas ersättning för mjölkförlust vid avspärrning på grund av vissa smittsamma människosjukdomar. På grund härav framhöll sedermera föredragande departementschefen i sitt uttalande till det vid propositionen nr 204 i ämnet till 1926 års riksdag fogade statsrådsprotokollet, att en sådan anordning säkerligen skulle medföra vittgående och ej avsedda konsekvenser. I samband därmed erinrades om att andra näringsidkare ofta på grund av ingripanden från det allmännas sida hindrades i sin yrkesutövning vid fall av sådana sjukdomar, som avsåges i framställningen, utan att någon ersättning lämnades för dylikt intrång. Den ifrågasatta utvidgningen syntes därför ej vara att förorda. Till denna ståndpunkt anslöt sig jämväl riksdagen.

Departements-
chefen.

Några ändrade förhållanden, som skulle kunna motivera ett frångående av denna ståndpunkt, hava icke påvisats, och de skäl, som i samband

med riksdagsbehandlingen år 1926 av frågan om den statsunderstödda smittförsäkringen anfördes mot att låta försäkringen omfatta mjölkförlust på grund av spärrningsåtgärder i anledning av smittsamma mänskossjukdomar, synas fortfarande äga full giltighet. Det på denna punkt framkomna ändringsförslaget torde därför ej böra föranleda någon åtgärd.

Förlust på grund av minskad mjölkproduktion.

I 2 § mom. 1 andra stycket i kungörelsen den 26 juli 1926 med allmänna grunder för den statsunderstödda smittförsäkringen föreskrives, att försäkringen skall avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom att till följd av smittsam husdjurssjukdom utförsel eller leverans av mjölk blivit av myndighet förbjuden eller på annat sätt förhindrad, och omfatta den försäkrade djurbesättningens totala årliga mjölkproduktion. Härutinnan har nu Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar önskat sådan ändring, att försäkringen skulle komma att omfatta jämväl ersättning för den under spärrningstiden av djurens sjukdom vållade nedgången i den försäkrade besättningens mjölkproduktion.

Frågans tidigare behandling.

Beträffande denna fråga anförde på sin tid *husdjursförsäkringssakkunniga* följande:

»Det har även ifrågasatts, att ersättning skulle utgå jämväl för förlust, som kan uppstå genom av sjukdomen förorsakad minskning i mjölkproduktionen. Beträffande sistnämnda förlust må dock framhållas, att den ej har något som helst sammanhang med statens åtgärder till hindrande av smittans spridning utan helt är att hänföra till den yrkesrisk, som varje djurägare löper därigenom att hans djur kunna drabbas av sjukdomar, som nedsätta deras produktionsmöjligheter. Härtill kommer, att den minskning i mjölkproduktionen, sjukdomen medför, åtminstone i viss mån motväges av minskad foderförbrukning under sjukdomstiden.»

De sakkunniga ansågo därför, att ersättning för dylik förlust icke borde utgå.

Samma ståndpunkt intogs jämväl i Kungl. Maj:ts proposition nr 204 i ämnet till 1926 års riksdag, vari föredragande departementschefen i denna fråga anförde, att det med hänsyn till den minskade utfodring, djuren krävde under sjukdomstiden, knappast torde låta sig göra att tillfredsställande konstatera storleken av den förlust av här avsedd art, som försäkringstagaren verkligen lidit. Ett medtagande av ersättning för minskning i mjölkavkastning skulle på grund härav mången gång kunna leda till, att ersättningen kunde komma att överstiga den faktiska nettoförlusten, ett förhållande som möjligen skulle i viss mån kunna minska intresset för djurägarna av att skydda sina djurbesättningar för smitta. För att hålla detta intresse vid makt torde det vara nödvändigt att låta försäkringstagarna stå en viss självrisk.

Denna ståndpunkt blev jämväl av riksdagen godkänd.

I sin framställning av den 11 januari 1928 framhåller *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar*, att denna inskränkning i ersättningsgrunderna för försäkring med statsbidrag bland jordbrukarna mötts av en mycket stark kritik och i avsevärd mån minskat anslutningen till denna försäkringsform. I all synnerhet vore detta fallet i de båda skånska länen, där ju den största erfarenheten vunnits beträffande såväl mul- och klövsjukan som försäkringen mot de förluster, som vållades av nämnda sjukdom. Djurägarna resonerade därvid så, att den faktiska förlust, som uppstode i deras näring på grund av genom djurens sjukdom vållad nedgång i mjölkproduktionen, vore av sådan art, att försäkringsskydd mot densamma borde kunna erhållas. De styrktes även i denna sin uppfattning därav, att de bolag, som bedreve försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar och mjölkförlust utan statsbidrag, såväl före den statsunderstödda försäkringsformens tillkomst som alltjämt till större delen ersatte djurägarna för ifrågavarande förlust. De av de sakkunniga anförda skälen emot en sådan ersättning vore i första hand, att förlustens storlek ej läte sig tillfredsställande konstatera. Med den erfarenhet, som nu vunnits angående mul- och klövsjukan och dess följder ävensom storleken av nedgången i djurens mjölkavkastning under sjukdomstiden, syntes emellertid inga större svårigheter möta att med bland annat vederbörande veterinärs hjälp fastställa nedgången i mjölkproduktionen så pass tillförlitligt, att någon vinst vid ersättningen icke kunde beräknas av djurägaren. Vidare hade de sakkunniga framhållit nödvändigheten av att låta försäkringstagaren stå en viss självrisk. I den mån så ansåges behövt, torde emellertid detta önskemål kunna och bära ernås på annat och mera konsekvent sätt.

Bolaget ansåge därför ersättningsgrunderna bära ändras därhän, att i desamma även inginge ersättning under spärrningstiden för den på grund av djurens sjukdom vållade nedgången i försäkringstagarens mjölkproduktion.

Medicinalstyrelsen och *lantbruksstyrelsen* hava i denna fråga anført, att, om också en förlust av detta slag, som icke vållades genom något statsingripande, knappast kunde anses bära vara föremål för ersättning av statsmedel, syntes, där fråga vore om ett försäkringsbolag, där ersättningen i första hand utgjorde av försäkringstagarna erlagda premier och statsmedel endast vid synnerligen svåra epizootier torde komma att behöva tagas i användning för ändamålet, rent principiella skäl tala för ett ersättningsförfarande enligt av bolaget begärda linjer. Å andra sidan syntes det emellertid påtagligt, att stora svårigheter måste möta vid denna riktlinjes tillämpning i praktiken, därest icke särskilt noggranna bestämmelser kunde utarbetas rörande detaljerna i fråga om värderingar av förluster av detta slag. Ämbetsverken ansåge sig i detta sammanhang särskilt bära framhålla svårigheten vid bedömandet av i vad mån mjölkförlust vållats av sjukdomen eller av i samband med denna minskad utfodring. I den mån den senare orsaken vållade förlusten, motsvarades denna ju till stor del av minskade utgifter för foder. Här omförmälda svårigheter vore av den art, att ämbetsverken rent av ifrågasatte, huruvida bestämmelser över huvud taget kunde träffas, som säkerställde såväl djurägarens sakligt berättigade krav som försäkringsbolagets — eventuellt det allmännas — välförstådda intressen. Denna fråga syntes därför kräva en synnerligen noggrann utredning.

I anledning av de betänkligheter, som de nämnda ämbetsverken sålun-

da förklarar sig hysa gentemot ersättningsbestämmelser av angiven art, har sedermera *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar* i sin framställning av den 16 februari 1929 anfört, att djuren under de första sjukdomsdagarna givet tillgodogjorde sig mindre foder än vanligt på grund av de i munnens slemhinnor uppträdande blåsorna etc. Att en djurägare målmedvetet skulle försöka att genom minskad utfodring skaffa sig förtjänst torde emellertid näppeligen behöva befaras. Därmed följde en nedsättning i djurens kondition, vilken komme att avsevärt fördröja uppgången till normal mjölkproduktion. Det vore att observera, att ersättning för på grund av sjukdom förorsakad mjölkförlust enligt förslaget skulle utgå endast under spärrningstiden. Enligt av mul- och klövsjukesakkunniga utarbetad statistik (Statens off. utr. 1925:38) utgjorde mjölmängden under 30:de dagen efter sjukdomens utbrott 79.8 procent av mängden före utbrottet, och räknade de sakkunniga med en mjölmängdsnedgång av 20 procent under 4 månaders tid. Genom detta faktum stode dels försäkringstagaren alltjämt en högst avsevärd självrisk, dels ökades förlusten, därest ej djuren hela sjukdomstiden hölles i så fullgod kondition som möjligt. För att under alla omständigheter en försäkringstagare ej skulle hava något intresse av att genom minskad utfodring minska mjölkproduktionen, föresloges emellertid, att ersättning endast skulle utgå med $\frac{2}{3}$ av värdet av den på grund av sjukdomen förorsakade minskningen i mjölkproduktionen.

Godsägaren E. Gullander har för sin del anfört, att det torde få anses ostridigt, att vad med den ifrågavarande statsunderstödda försäkringsformen avsetts icke i allo eller ens i det väsentligaste uppnåtts, beroende på att försäkringstagarna av olika anledningar känt sig besvikna. Vad som enligt hans erfarenhet i första hand vållat denna besvikelse, vore, att den vid mul- och klövsjuka av sjukdomen förorsakade mjölkminskningen icke inkluderats i försäkringen, vilket djurägarna i många fall, om också utan allt fog, föreställt sig. Man behövde ej befara, att djurägaren skulle kunna uppnå någon oskäligen fördel genom att den genom mul- och klövsjuka uppstående minskningen i mjölkproduktionen delvis kompensades av en minskad och billigare utfodring, då icke hela värdet av minskningen vore avsett att ersättas och djurägaren dessutom vid sjukdomen ifråga nästan alltid finge vidkännas förluster, som icke ersattes.

Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening har i sitt yttrande i frågan icke gjort något direkt uttalande på nu förevarande punkt. Ett av nämnda förening framfört förslag rörande beräkningen av ersättning för mjölkförlust, för vilket förslag närmare redogörelse kommer att längre fram lämnas, innebär emellertid, att ersättning skulle utgå jämväl för den av sjukdom vållade nedgången i mjölkproduktionen. Vid muntliga förhandlingar har även från föreningens sida uttalats önskemål om att sådan ersättning måtte inrymmas i försäkringen.

Samma ståndpunkt har likaledes intagits av *Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreaturförsäkringsförening* vid i ämnet förda muntliga förhandlingar.

Departements-
chefen.

Den erfarenhet, som i nu förevarande hänseende på olika håll vunnits beträffande den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjurssjukdomar, är, såsom av det föregående framgår, fullt sam-

stämmig ifråga om önskvärldheten av en ändring i föreslagen riktning. Det ligger ock i öppen dag, att det för djurägarna måste framstå såsom en oegentlighet, att det försäkringsskydd, som de erhålla genom att ansluta sig till den statsunderstödda försäkringsverksamheten på ifrågavarande område, icke avser en så viktig faktor i deras näringsutövning som förlust på grund av nedgång i mjölkproduktionen. Då försäkring enbart mot förlust genom mjölkproduktionsminskning vid mul- och klövsjuka icke torde kunna erhållas i något bolag, är enda möjligheten för en djurägare att säkerställa sig mot dylik förlust att helt övergå till den icke statsunderstödda försäkringsverksamheten — en säkerligen icke avsedd konsekvens av de fastställda bestämmelserna.

Några bärande principiella skäl mot att låta försäkringen omfatta jämväl ersättning på grund av minskad mjölkproduktion torde ej heller kunna anföras. Det må erinras om att försäkringen redan nu avser att täcka förlust av djur till följd av de sjukdomar, som den omfattar. Och det torde ej kunna göras gällande, att dylik förlust är av annan natur än förlust i form av minskad mjölkproduktion. Någon ny princip skulle sålunda ej införas i verksamheten genom ett tillmötesgående av det främförda önskemålet.

De skäl, som föranlett, att mjölkproduktionsförlust icke medtagits bland de ersättningar, som i förekommande fall skola utgivas, hava även varit av rent praktisk natur. I första hand föreligger svårigheten att fastställa storleken av den förlust, varom här är fråga, vilket skulle kunna leda till, att ersättningen kunde komma att överstiga den faktiska nettoförlusten, ett förhållande som ansetts möjligen i viss mån kunna minska djurägarnas intresse av att skydda sina besättningar för smitta. Givetvis måste största avseende fästas vid nu berörda omständighet, men om ersättningsbestämmelserna fastställas på sätt jag längre fram ämnar föreslå och man därjämte tager hänsyn till att bolagens försäkringsvillkor innehålla bestämmelser av innebörd, att ansvarigheten på grund av försäkringsavtalet upphör, därest försäkringstagare uraktlåter att ställa sig till noggrann efterrättelse gällande föreskrifter och meddelade anvisningar till förhindrande av smittans spridning, torde de gjorda invändningarna mot ett medtagande av ersättning för mjölkproduktionsminskning kunna anses såsom i väsentlig mån avlägsnade.

Jag anser därför, att det i nu förevarande avseende främförda önskemålet hör tillmötesgås.

I sin framställning av den 11 januari 1928 har *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar* hemställt, att i försäkringen skulle införas ersättning för betesförlust.

Betesförlust.

Till stöd för denna hemställan har sagda bolag framhållit, att ett medel, som på senare tiden använts till förebyggande och hämmande av mul- och klövsjukans spridning, vore avlysning av betesmarker. Så hade exempelvis länsstyrelsen i Skaraborgs län den 20 september 1926 påhju-

dit allmänt betesförbud i hela länet på grund av då inträffade fall av mul- och klövsjuka. Givetvis drabbades lantbrukaren vid ett dylikt förbud av avsevärd ekonomisk förlust. På grund härav och då förlusten orsakades genom åtgärder av statliga myndigheter för att hindra smittans spridande, jämställda med de åtgärder, som vidtoges för att förhindra smittans spridande genom mjölken, syntes det i hög grad önskvärt, att ersättning för genom avlysning av betesmark orsakad betesförlust även inrymdes i den statsunderstödda smittförsäkringen. För närvarande ersatte, enligt vad bolaget inhämtat, Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget dylik betesförlust, och hade nämnda bolag under år 1926 för sådan förlust utbetalat ett belopp av 110,000 kronor.

I detta sammanhang framhåller bolaget, att, då enskilda lantbrukare i Skaraborgs län hos Kungl. Maj:t anhöllo om ersättning för den förlust de lidit genom det förut nämnda betesförbudet, denna framställning efter medicinalstyrelsens hörande blev avslagen. Medicinalstyrelsens avstyrkande grundade sig därpå, att »sökanden borde kunnat genom försäkring skydda sig mot förlust i angivna avseende». »Detta är», anför bolaget härefter, »givetvis sant, då som sagt Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget i sina ersättningsvillkor inkluderar ersättning för betesförlust, men sedan nu den av statsmakterna beslutade försäkringsformen mot smittsamma husdjurssjukdomar med statsbidrag trätt i verksamhet, synes det vara en oegentlighet att, därest en lantbrukare vill skydda sig för den förlust, som kan komma att drabba honom genom betesförbud, han då icke kan finna detta skydd i de med statsbidrag arbetande bolagen utan i ett annat. Vare sig i de sakkunnigas utlåtande eller i Kungl. Maj:ts proposition nr 204 till 1926 års riksdag har ersättning på grund av betesförlust varit föremål för omnämmande, men får väl detta förhållande ses mot bakgrunden därav att vid tidpunkten, då ifrågasvarande betänkande och proposition utfärdades, betesförbud ej alls eller endast i mycket ringa utsträckning kommit till användning.»

I sin senare framställning av den 16 februari 1929 har bolaget i samma fråga anført, att två sätt för frågans lösning kunde tänkas, antingen att försäkringstagaren finge till visst belopp försäkra värdet av sin betesmark och sålunda ersättning för betesförlust utginge härefter, eller också som hittills praktiserats av de bolag, som beviljade dylik ersättning, att betesmarken ej behövde försäkras särskilt för sig utan att ersättning i anslutning till försäkringen av djuren inginge i ersättningsvillkoren. Det syntes bolaget som om sistnämnda förfaringssätt vore mest praktiskt och även mest rättvist, enär på en del håll avstängning av betesmark näppeligen torde komma att ifrågasättas.

Medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen hava i sitt den 23 februari 1928 gemensamt avgivna yttrande i ärendet beträffande det nu ifrågasvarande ändringsförslaget uttalat, att inga principiella hinder torde kunna anses föreligga emot detsamma.

Godsägaren *E. Gullander* har på denna punkt anført, att införande i försäkringen av ersättning för betesförlust enligt hans mening visserligen vore önskvärt, då här onekligen föreläge möjligheter till förluster. Ombudet hade dock den uppfattningen, att härvid lätt kunde uppstå fall, som vore svåra att överblicka och reglera, enär förhållandena vore så oändligt varierande. Det torde i detta sammanhang vara angeläget i möjligaste mån klargöra innebörden av begreppen »bete» och »betes-

mark». Det syntes också vara tvivelaktig rättvisa att biträda den av försäkringsbolaget förordade linjen att automatiskt låta försäkringen omfatta betesmark, alldenstund sådan icke överallt förefunnes.

Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening har för sin del uttalat, att den ansåge nu ifrågavarande ändringsförslag sakna betydelse. Under den tid, föreningen meddelat försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar, hade förfrågan om försäkring av här avsedd art aldrig blivit gjord.

Även *Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening* har för sin del meddelat, att enligt dess erfarenhet något behov av försäkring mot förlust på grund av avlysning av betesmark icke kan anses föreligga.

Vissa av de bolag, som före tillkomsten av den statsunderstödda försäkringsformen meddelade försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar, lämnade därvid ersättning jämväl för sådan förlust, varom här är fråga. Sålunda hade Allmänna ömsesidiga kreatursförsäkringsbolaget samt Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget i villkoren för dylik försäkring intagit bestämmelser, att ersättning skulle utgå för förlust, som uppkomme genom att betesmark avlystes utom i de fall, då avlysningen föranleddes av nedgrävning av kadaver. Det sistnämnda bolaget, som fortfarande utan statsbidrag bedriver smittförsäkringsverksamhet, lämnar, såsom av det föregående framgår, fortfarande ersättning för sådan förlust.

Frågan om medtagande i den statsunderstödda försäkringsformen av försäkring mot förlust av här ifrågavarande art var — såsom även framhållits av Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar — icke föremål för övervägande i samband med införandet av nämnda försäkringsform. Anledningen härtill torde främst hava varit den, att förbud mot användning av betesmark dittills icke tillgripits för bekämpande av mul- och klövsjuka, den farsot mot vilken det i första rummet gällde att bereda försäkringsskydd. Att så ej skett torde i sin tur hava varit beroende därpå, att mul- och klövsjukan tidigare icke uppträtt i nämnvärd utsträckning utanför Malmöhus län, där som bekant gemensamhetsbete praktiskt taget icke förekommer.

Erfarenheterna av år 1926 från Skaraborgs län giva emellertid vid handen, att man vid utbrott av sjukdomen inom län, där gemensamhetsbete mera allmänt användes, måste räkna med att betesförbud kommer att ingå såsom ett led i bekämpandet av sjukdomen i sådan utsträckning, att djurägarna därigenom komma att vållas avsevärda förluster. Och då dylika förluster ovedersägligen till sin natur äro sådana, att de skäl, som ansetts böra föranleda ett statsunderstödjande av försäkringsverksamheten, å dem äga tillämpning, synes det vara skäligt och principiellt riktigt, att i grunderna för nämnda verksamhet inryckas bestämmelser därom, att försäkringen skall avse att täcka jämväl förlust, som upp-

Departements-
chefen.

kommer därigenom att för bekämpande av smittsam husdjurssjukdom förbud utfärdas mot användande av betesmark.

I detta sammanhang må även nämnas, att samma principiella ståndpunkt intagits i de föreliggande förslagen till ny epizootilagstiftning, i vilka det föreslagits, att förlust uppkommen genom betesförbud skall till sitt fulla värde ersättas av statsmedel, i den mån försäkring i statsunderstött bolag icke kan ske mot dylik förlust.

Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar har angivit två alternativa vägar för ordnandet i praktiken av här förevarande ersättningsfråga. Antingen skulle vid tecknandet av försäkring betesmarken åsättas särskilt försäkringsvärde, efter vilket premier och i förekommande fall ersättning skulle utmätas, eller ock skulle betesmarken ej behöva försäkras särskilt för sig utan ersättning för betesförlust skulle utgå i anslutning till försäkringen av djurvärdet. Sistnämnda förfaringssätt uppgives hava hittills praktiserats av Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget. Anledning torde emellertid saknas att upptaga detta spörsmål till närmare behandling i samband med den nu föreliggande frågan om vidtagandet av ändringar i de för den statsunderstödda försäkringen mot smittsamma husdjurssjukdomar fastställda allmänna grunderna. Dessa grunder avse nämligen i huvudsak allenast att meddela vissa generella regler beträffande försäkringens omfattning, principerna för skaderegleringen, skyldigheten att avsätta reservfond samt rätten till statsbidrag, under det att det i övrigt lämnats fritt för de olika bolagen att ordna försäkringen på sätt, som varje bolag för sig kan finna mest lämpligt. Här torde i förevarande sammanhang endast böra göras det uttalandet, att försäkringsbolagen böra låta sig angeläget vara att vid premiesättningen taga skäligen hänsyn till den olikhet med avseende på risken för att betesförbud kan komma att utfärdas, som må föreligga inom olika län. Exempelvis synes införandet i de allmänna grunderna av bestämmelser rörande ersättning för betesförlust icke böra i nämnvärd mån föranleda höjning av de i övrigt erforderliga premierna för försäkringsstagare i Malmöhus län, där sådan ersättning enligt vad erfarenheten givit vid handen knappast torde komma ifråga. Om sådan hänsyn toges till nu berörda omständighet, torde någon risk för att den nya bestämmelsen, såsom godsägaren Gullander antytt, skulle på grund av de på olika håll så varierande förhållandena komma att verka ojämnt och mindre rättvist, icke föreligga.

I syfte att förebygga att försäkringen belastas med ett stort antal smärre ersättningskrav utan nämnvärd praktisk betydelse för vederbörande djurägare, torde det vara lämpligt att föreskriva, att ersättning för förlust genom avlysning av betesmark icke utgår, därest avlysningen föranletts av nedgrävning av kadaver. Dylik inskränkande bestämmelse har, såsom förut nämnts, hittills alltid tillämpats vid försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar för det fall, att ersättning för betesförlust överhuvud taget ingått i försäkringsvillkoren.

II. Ersättningsvillkor.

I 2 § mom. 2 i kungörelsen den 26 juli 1926 föreskrives bland annat, att ersättning skall utgivas för djur, som dött eller enligt veterinärs föreskrift eller myndighets påbud enligt gällande bestämmelser nedslaktats till följd av i 2 § mom. 1 nämnd sjukdom eller till följd av mul- och klöv-sjuka uppkommen följsjukdom eller som av sådan sjukdom eller följd-sjukdom för framtiden blivit så odugligt till arbete, avel eller produktion, att det enligt veterinärs intygande befunnits böra nedslaktas. Ersättningen skall beräknas efter det värde, djuret då det dött eller nedslaktats skulle hava ägt, om sjukdomen icke inträffat, dock högst till den på djuret belöpande försäkringssumman. På sådant sätt beräknat ersättningsbelopp skall minskas med värdet av de delar av djuret, som enligt veterinärs föreskrift kunna till nytta användas.

Ersättning
för djur.

I fråga om dessa bestämmelser har *Försäkringsbolaget för smittsam- ma husdjurssjukdomar* i skrivelse den 12 januari 1928 hemställt om sådan ändring, att det skulle bliva möjligt för försäkringsgivare att, då så kan anses mera ekonomiskt, nedslakta en svinbesättning, som angripits av svinpest, i stället för att, såsom nämnda bestämmelser föranleda, vara tvungen att undan för undan ersätta i sjukdomen döda djur.

Nu före-
liggande
förslag.

Till stöd för denna framställning har bolaget anfört, att sjukdomen svinpest, därest den vore av mera svårartad natur, kunde erhålla ett sådant förlopp, att hela besättningen bleve angripen samt att bland de angripna djuren dödsprocenten uppginge till 80 å 90. Värdet av vad som tillvaratoges av de sjuka djur, som enligt veterinärs föreskrift nedslaktades, vore ganska ringa. Ur ekonomisk synpunkt kunde det därför vara fördelaktigt att nedslakta hela besättningen, innan alla djuren angripits. Vid sådant förfaringssätt minskades nämligen den ekonomiska förlusten därigenom att slaktvärdet av de friska djuren till fullo kunde tillvaratagas.

Med hänsyn till bestämmelserna i 2 § mom. 2 i 1926 års kungörelse syntes det emellertid ej fullt klart, huruvida ersättning kunde lämnas en försäkringstagare för den förlust, han lede genom ett dylikt nedslaktningsförfarande. Försäkringstagarens förlust bestode däri, att värdet av en del av djuren, särskilt avelsdjuren, vore större än själva slaktvärdet. Emellertid kunde det såväl för försäkringsgivaren och därmed för delägarna som för staten vara önskvärt, att ifrågavarande nedslaktningsförfarande tillgrepes. Skulle detsamma icke tillgripas, måste nämligen försäkringsgivaren lämna ersättning för de djur, som undan för undan angreps av sjukdomen och på grund härav doge eller måste nedslaktas, varvid ringa eller intet slaktvärde erhöles. Statens bidrags-skyldighet, som ju började, då nettopremien överstege visst belopp, kunde därigenom också komma att inträffa tidigare. Det kunde emellertid näppeligen begäras, att försäkringstagaren skulle lämna sitt medgivande till en dylik nedslaktning utan ersättning, då den kunde vålla honom större förlust, än om nedslaktningen ej tillgrepes.

Bolaget hemställde därför, att, därest en enligt grunderna angående

försäkring med statsbidrag mot smittsamma husdjurssjukdomar försäkrad svinbesättning angreps av svinpest och sjukdomen erhöle ett sådant förlopp, att vederbörande försäkringsbolags styrelse till förlustens nedbringande ansåge nedslaktningsförfarandet vara önskvärt, ersättning måtte få utgå till försäkringstagaren även för den förlust, som vållades honom genom de friska djurens nedslaktande.

I över denna framställning den 23 februari 1928 avgivet gemensamt yttrande hava *medicinalstyrelsen* och *lantbruksstyrelsen* anfört, att för bifall till densamma givetvis talade rena ekonomiska intressen, om dessa såges ur ett försäkringsbolags och dess försäkringstagares synpunkt.

Emellertid funne ämbetsverken, att en ändring i bestämmelserna i begärd riktning kunde, särskilt därest ett försäkringsbolag skulle taga som regel att tillämpa nedslaktningsmetoden, komma att medföra risk för en viss slapphet från djurägarnas sida ifråga om ett noggrant tillämpande av de bestämmelser, som från statens sida utfärdats i syfte att minska faran för svinpestens spridande. Skulle detta bliva följden, skulle olägenheterna ur allmän synpunkt av det begärda medgivandet kunna bliva betydande. Ämbetsverken kunde därför icke reservationslöst tillstyrka den gjorda framställningen utan funne ett medgivande i begärd riktning böra förbindas med villkor, som så vitt möjligt säkerställde, att icke här nämnda olägenheter komme att göra sig gällande. Ämbetsverken tänkte härvid i första rummet på införande i avtal angående här ifrågavarande försäkring av en klausul angående viss nedsättning i försäkringsbelopp, då brist i åtlydnad av till motverkande av sjukdomens spridning av vederbörlig myndighet meddelade bestämmelser konstaterats.

I anledning av de betänkligheter mot det framlagda förslaget, som sålunda uttalats av *medicinalstyrelsen* och *lantbruksstyrelsen*, och den i samband därmed framkastade tanken på en särskild inskränkande klausul i ersättningsbestämmelserna har sedermera *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar* i sin inlaga i frågan av den 16 februari 1929 anfört, att i bolagens försäkringsvillkor redan finnes den bestämmelsen, att ersättning icke utginge, om försäkringstagaren eller hans folk förorsakat eller i avsevärd grad förvärrat försäkringsfallet genom vanvård eller vårdslöshet eller genom vidtagande av andra än av myndigheterna påbjudna dispositioner och ej heller, om försäkringstagaren i övrigt ej uppfyllt de föreskrifter, gällande författningar innehölle angående smittsamma husdjurssjukdomars bekämpande.

Vidare anför bolaget i nyssnämnda inlaga, att den förlust en försäkringstagare enligt nuvarande försäkringsvillkor komme att lida, därest han exempelvis vid svinpest nedslaktade sin besättning, vore dels att värdet av en del av djuren, särskilt avelsdjuren, vore större än själva slaktvärdet, dels även att ersättning ej kunde lämnas för å vederbörande slakthus kasserade djur. Dessa kunde vara till synes friska men visade vid obduktionen, att de vore smittade av t. ex. svinpest. Den sistnämnda förlusten kunde bliva högst avsevärd. Enligt nuvarande villkor torde ersättning ej kunna beviljas för dylika kasserade djur. Det syntes emellertid önskvärt, att försäkringstagaren erhöle ersättning jämväl för dessa. Erhöle han detta skydd, torde nämligen de största av hans betänkligheter mot att nedslakta sin besättning vara hävda.

Bolaget föreslår därför införandet av en bestämmelse av följande lydelse: »Ersättning utgår jämväl, därest djur vid verkställd slaktning

befunnits lida av någon av ovannämnda sjukdomar och köttet på grund härav blivit kasserat».

Samtidigt framhåller emellertid bolaget, att ett införande av en sådan bestämmelse även gynnade försäkringstagaren i de fall, då han ej nedslaktade besättningen i dess helhet på en gång utan efter tillstånd från vederbörande myndighet undan för undan sände de slaktfärdiga djuren till slakthus för nedslaktning. Med den föreslagna tilläggsbestämmelsen erhöles då ersättning även för de djur, som vid dessa tillfällen bleve kasserade. Ur försäkringstagarens synpunkt vore det givetvis en fördel, att han bereddes även detta skydd för den faktiska förlust, han lede genom ifrågavarande kassation, men utgjorde detta givetvis en rätt betydande utvidgning av ersättningsvillkoren. Skulle på grund härav tveksamhet förefinnas mot införande av ersättning för vid slakt kasserade djur, syntes ersättningen kunna begränsas till att omfatta endast de fall, då försäkrad svinbesättning i sin helhet nedslaktades.

Svinpest är en hos svin förekommande ytterst smittsam sjukdom, som i ungefär lika stor utsträckning angriper äldre som yngre djur. Dödlighetsprocenten bland de av sjukdomen angripna djuren är mycket stor, 80 à 90 procent enligt äldre uppgifter och 70 à 80 procent enligt erfarenheterna från den senaste svinpestepizootien i vårt land, vilken började i mitten av år 1926 i Stockholms stad och län. Bestämmelser angående sjukdomens bekämpande hava meddelats i kungörelsen den 3 november 1906 (nr 94). De föreskrivna åtgärderna gå i huvudsak ut på att hålla sjuka eller för sjukdom misstänkta djur isolerade från den övriga svinbesättningen på stället samt att genom desinfektionsåtgärder förhindra smittans spridning.

*Departements-
chefen.*

De senare årens erfarenheter beträffande ifrågavarande sjukdom synas emellertid hava givit vid handen, att lämpligaste sättet för sjukdomens bekämpande skulle vara tillämpandet av nedslaktningsmetoden liksom vid mul- och klövsjuka. Under den senaste svinpestepizootien i Stockholms stad och län förekom det även i flera fall, att ägarna till angripna svinbesättningar frivilligt läto nedslakta hela besättningen, förmodligen med den utgångspunkten, att förlusten därigenom skulle bliva mindre omfattande än om sjukdomen hade fått fortsätta att härja, medförande att ett stort antal av djuren skulle hava dött i densamma med ty åtföljande fullständig förlust av djurvärdet. Genom nedslaktning av hela besättningen kunde dock slaktvärdet helt eller delvis tillvaratagas. Förut omnämnda, inom medicinalstyrelsen tillkallade sakkunniga för utarbetande av förslag till ny epizootilagstiftning hava jämväl ansett, att den normala formen för bekämpande av sjukdomen svinpest borde vara nedslaktning mot ersättning av allmänna medel, en mening som även biträtts av medicinalstyrelsen i dess utlåtande med förslag i ämnet.

Med hänsyn till den mycket höga dödlighetsprocenten bland djur, som angripits av svinpest, kunna givetvis många fall förekomma, då det sett ur försäkringsgivarens synpunkt skulle vara ekonomiskt fördelaktigast

att omedelbart låta nedslakta en angripen besättning mot att ersättning lämnas försäkringstagaren enligt vanliga regler, d. v. s. med värdet av de slaktade djuren efter avdrag av de värden, som efter slakten kunnat utvinnas. Därest nu gällande regler beträffande sjukdomens bekämpande komma att bibehållas jämväl i fortsättningen, synes därför och på av Försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar anförda skäl ett medgivande i av bolaget begärd riktning vara att förorda. Skulle åter sjukdomen för framtiden komma att i första hand bekämpas genom tillämpande av nedslaktningsmetoden, kan det däremot vara mera tveksamt, huruvida ett dylikt medgivande kan anses motiverat. Isoleringemetoden skulle i så fall enligt de föreliggande epizootilagstiftningsförslagen kunna tillämpas dels beträffande viss besättning med erkänt stort avelsvärde, dels ock mera allmänt inom visst område för det fall, att sjukdomen där erhållit så stor spridning, att ett framgångsrikt bekämpande medelst nedslaktningsmetoden icke längre kan påräknas, i båda fallen efter närmare bestämmande av Kungl. Maj:t. Därest det i sådant fall stode fritt för ett försäkringsbolag att oavsett Kungl. Maj:ts beslut låta nedslakta försäkrad svinbesättning och ersätta djurägaren för därav uppkommen förlust — en ersättning, som i dylika fall oftast skulle på grund av de gällande statsbidragsbestämmelserna till stor del komma att bestridas av statsverket — skulle givetvis beslutanderätten i dylika frågor de facto komma att frånhändas Kungl. Maj:t.

Den nu föreliggande frågan synes därför äga ett så intimt samband med frågan om vilka åtgärder, som komma att föreskrivas för bekämpandet av sjukdomen svinpest, att den icke torde böra upptagas till avgörande, förrän ett närmare bestämmande rörande dessa åtgärder blivit träffat.

**Ersättning
för mjölk-
förlust.**

I 2 § mom. 3 i kungörelsen den 26 juli 1926 föreskrives, att ersättning för mjölkförlust skall utgå för tid, varunder mjölken ej fått fritt disponeras, med skillnaden mellan värdet, beräknat efter i orten gängse pris, av den producerade mjölken och det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas. Vid fastställandet av ersättningsbeloppet skall värdet för dag av den producerade mjölken anses utgöra högst $\frac{1}{365}$ av det belopp, för vilket den årliga mjölkavkastningen är försäkrad.

*Nu föreliggande
förslag.*

Med anledning av dessa bestämmelser har *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar* i sin skrivelse den 11 januari 1928 framhållit, att mjölkproduktionen per dag kunde variera högst avsevärt inom en och samma djurbesättning. Detta medförde konsekvenser, vilka vid tillämpningen av de nämnda bestämmelserna för försäkringstagaren kunde innebära avsevärda nackdelar och ej bereda honom det försäkringsskydd, som han vid försäkringens tecknande tänkt sig. Ifrågavarande bestämmelser hade nämligen till följd, att så snart mjölkproduktionen överstege medelproduktionen per dag, d. v. s. $\frac{1}{365}$ av det belopp, för vilket den årliga mjölkavkastningen vore försäkrad, försäkringstagaren icke erhöles

full täckning för sin förlust, och försäkringsskyddet vore sålunda ej fullständigt. Värdet av den mjölk, som vid avspärrning kunde utvinnas ur den producerade mjölken, bleve givetvis större ju större mjölkproduktionen vore, och således störst under den tid på året, då mjölkproduktionen inom djurbesättningen nådde sitt maximum. Men i stället för att detta värde borde avdragas den i verkligheten producerade mjölken, skulle det enligt villkoren avdragas från medelmjolkproduktionen, således från ett mindre belopp. Därigenom vållades försäkringstagaren förlust.

För att belysa det anförda har bolaget åberopat följande exempel:

»Vi antaga, att medelmjolkproduktionen inom en besättning är 800 kg. per dag, maximiproduktionen 1,000 kg. samt den producerade mjölkens värde 12 öre per kg. Värdet av medelmjolkproduktionen blir 96 kronor, av maximiproduktionen 120 kronor per dag. Vi antaga vidare, att vid gårdens avspärrning 40 procent av den producerade mjölken kan tillvaratagas. Inträffar nu ett skadefall under den tid, då maximiproduktion råder, utgår således ersättning med värdet av medelmjolkproduktionen, 96 kronor, minskat med värdet av vad som tillvaratagits, 48 kronor (40 procent av 120 kronor), d. v. s. 48 kronor. I verkligheten har emellertid försäkringstagaren haft en förlust per dag av 72 kronor. Inträffar nu skadefall, då i stället medelmjolkproduktion råder, avdrages 40 procent av värdet, d. v. s. 40 procent av 96 kronor eller 38 kronor 40 öre. Försäkringstagaren erhåller i detta fall 96 kronor minskat med 38 kronor 40 öre eller 57 kronor 60 öre i ersättning. Hans ersättning blir således större vid medelmjolkproduktion än vid maximiproduktion, ett förhållande, som givetvis icke är önskvärt.»

I sin framställning av den 16 februari 1929 har sedermera bolaget i denna fråga anfört, att det syntes som om den stora felaktigheten i nu gällande bestämmelser, nämligen att ersättningsbeloppet till en försäkringstagare kunde bli större vid medelproduktion än där den försäkrade besättningen avkastade mer än denna produktion, kunde elimineras genom ett tillägg till sista stycket i 2 § mom. 3, vari fastställdes, att, om värdet av den producerade mjölken överstege $\frac{1}{365}$ av det belopp, för vilket den årliga mjölkavkastningen vore försäkrad, avdrag för det värde, som kunnat utvinnas ur den producerade mjölken ej skulle beräknas å högre mjölmängd än som motsvarades av nämnda medelavkastning, d. v. s. $\frac{1}{365}$ av försäkringssumman, eller med andra ord, att, om vid skadefallet den producerade mjölmängden vore större än medelavkastningen, ersättningen dock i sin helhet och således även avdraget skulle beräknas efter medelavkastningen.

I sitt utlåtande i frågan hava *medicinalstyrelsen* och *lantbruksstyrelsen* anfört, att ämbetsverkens tidigare här återgivna uttalande i anledning av förslaget, att försäkringen skulle utvidgas till att omfatta även förlust på grund av minskad mjölkproduktion vid mul- och klövsjuka, i stort sett gällde jämväl frågan om beräkning av den mjölmängd, som skulle läggas som grund för ersättningsbeloppet, i vad detta avsåg förlust på grund av minskad möjlighet att avsätta producerad mjölk. Att nu gällande bestämmelser icke vore fullt tillfredsställande syntes ligga i öppen dag. Att emellertid finna sådana grunder för mjölmängdens bestämmande, att full rättvisa skedde varje försäkringstagare, syntes icke vara lätt, och krävde jämväl denna fråga en allsidig utredning.

Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening har i sin skrivelse den 5 september 1929 i denna fråga anfört, att till grund

för ersättningsberäkningen icke borde ligga den under sjukdomstiden producerade mjölmängden. Då indragningen av kraftfodergivan vore ett led till förekommande av juverinflammationer hos mjölkdjuren, borde det anses fördelaktigare att tillämpa annan beräkningsgrund för mjölkförlustens uträkning än att riskera att dessutom få ersätta de djur, som bleve obrukbara. Föreningen föresloge därför, att den mjölmängd, som i medeltal producerats t. ex. fem dagar närmast före sjukdomsutbrottet eller annan anledning till avspärrning, skulle ligga till grund för ersättningsberäkningen per dag under spärrningstiden. Dock borde ersättningen per dag icke få överstiga $\frac{1}{365}$ av den årliga mjölkförsäkringssumman. Det hade konstaterats, att 40 procent av mjölmängdens värde kunde vid inträffat försäljningsförbud användas å gården. Under sådana förhållanden vore det skäl att bestämma i försäkringsvillkoren, att ersättning utginge med 60 procent av nyssnämnda ersättning per dag, dock högst med 60 procent av mjölkens verkliga värde.

Erfarenheten hade visat, att tillgodogörandet av mjölken skedde på ett många gånger godtyckligt sätt. På en del ställen tillvaratoges mjölken genom beredning av mejeriprodukter, under det att mjölken mångenstädes endast användes till kreatursfoder och t. o. m. flestades endast bortkastades. I kungörelsen angående allmänna grunder för försäkringsverksamheten stadgades skyldighet för försäkringstagaren att, i den mån gällande författningar ej lade hinder i vägen därför, på bästa sätt tillgodogöra sig den producerade mjölken. Det vore givetvis ett ganska tänjbart uttryck att »på bästa sätt» tillgodogöra sig mjölken. Försäkringsgivaren vore härutinnan helt och hållet beroende av försäkringstagarens godtycke. Omöjligheten att kontrollera uppsättningen om förbrukningen av den producerade mjölmängden framhävde ytterligare nödvändigheten av en exakt beräkningsgrund. Visserligen ägde försäkringsgivaren göra avdrag för den producerade mjölken efter det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas. Jämväl denna bestämmelse vore dock så svävande, att principen att samma stöd skulle lämnas alla försäkringstagare lätt bleve dubiös. Den försäkringstagare, som genom arbetsamhet och flit kunde tillgodogöra sig den producerade mjölmängden »på bästa sätt», erhöle mindre ersättning än den, som icke alls eller endast ytterst ringa tillgodogjorde sig mjölmängden. Därest t. ex. 60 procent ersättning utginge, beräknat efter den medelmjölmängd, som förefunnits fem dagar närmast före försäljningsförbudet, kunde försäkringstagaren få disponera den producerade mjölmängden på det sätt, han själv önskade.

Vid de muntliga förhandlingar, som i ämnet förts med *Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening*, har jämväl från nämnda förening framförts önskemålet om en mera exakt grund för beräkning av ersättning för mjölkförlust. Därvid har föreningen anslutit sig till det av Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening i sådant avseende framlagda förslaget.

Departements-
chefen.

I nu föreliggande fråga må till en början omnämnas, att samtliga de bolag, som före tillkomsten av den statsunderstödda försäkringsformen bedrove smittförsäkringsverksamhet i Skåne, med ledning av de erfarenheter, som vunnits i ersättningsfrågan vid tillämpning av isoleringsmetoden för bekämpande av mul- och klövsjuka, beträffande ersättning

för mjölkförlust införde den beräkningsnormen, att dylik ersättning skulle utgå med 60 procent av värdet av den normala mjölkproduktionen. Då försäkringstagaren, enligt vad erfarenheten visat, bör kunna tillgodogöra sig 40 procent av värdet av den producerade mjölken, innebar denna grund för ersättningsberäkningen, att försäkringstagaren erhöll full ersättning för den förlust, som förorsakades av vidtagna spärrningsåtgärder, och dessutom ersättning med 60 procent av bruttoförlusten på grund av nedgång i mjölkproduktionen.

Vidare må förutskickas, att det kan vara tveksamt, huruvida det av Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening i förevarande avseende framförda förslaget skall anses innebära, att ersättning för mjölkförlust högst skall utgå med belopp motsvarande försäkringsvärdet eller högst med 60 procent av detta värde. En bärande princip inom all försäkringsverksamhet bör givetvis vara, att en försäkringstagare icke genom inträffandet av försäkringsfall beredes ekonomisk vinning till högre värde än försäkringssumman. Så skulle emellertid ofta kunna bliva fallet, om maximigränsen för här ifrågavarande ersättning sattes lika med försäkringsvärdet. Om nämligen vid försäkringsfallets inträffande mjölkproduktionsvärdet skulle överstiga försäkringsvärdet, skulle försäkringstagaren i ersättning kunna erhålla ett belopp motsvarande kanske 80 eller 90 procent av eller måhända hela försäkringsvärdet, varjämte han kunde tillgodogöra sig cirka 40 procent av värdet av den producerade mjölken. Även om han härigenom icke skulle göra någon direkt vinst, skulle dock ersättningen tillsammans med det värde han kunnat utvinna ur den del av produktionsvärdet, som faller inom försäkringsvärdet, kunna överstiga sistnämnda värde. Oavsett vilket värde, som vid försäkringsavtalets ingående åsatts mjölkproduktionen, skulle försäkringstagaren oftast erhålla full täckning för eventuellt uppkommande förlust, ett förhållande som givetvis skulle kunna locka till underförsäkring med ty åtföljande disproportion mellan premier och ersättningar. Det förenämnda förslaget har därför tolkats så, att ersättning för mjölkförlust skulle kunna utgå med högst 60 procent av försäkringsvärdet.

I nära samband med nyssberörda principfråga står det av Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar framlagda förslaget, att om vid skadefall den producerade mjölmängden är större än den medelavkastning, som beräknats vid försäkringsvärdets fastställande, ersättning skall beräknas utan någon hänsyn tagen till den del av produktionsvärdet, som ligger över försäkringsvärdet. Mot detta förslag synes intet vara att erinra. Enbart den omständigheten, att ersättningsbeloppet kan bliva större vid lägre än vid högre produktion torde vara tillräcklig för att motivera en ändring i föreslagen riktning.

I detta sammanhang må framhållas, att försäkringstagarna med nu gällande bestämmelser icke kunna bereda sig fullt effektivt försäkringskydd mot mjölkförlust utan att försäkra mjölkproduktionen till högre

belopp för år räknat än det verkliga produktionsvärdet. Frågan om ersättning för mjölkförlust blir i större utsträckning aktuell först vid en mul- och klövsjukeepizooti av så stor omfattning, att statsmakterna finna sig föranlåtna att vid dess bekämpande övergiva nedslaktningsmetoden för att övergå till isoleringsmetoden. Om nu försäkringsvärdet överensstämmer med det årliga produktionsvärdet, måste givetvis vid en dylik epizooti fall i rätt stor utsträckning inträffa, där produktionsvärdet för tillfället per dag räknat överstiger $\frac{1}{365}$ av den mjölkproduktionen åsatta försäkringssumman eller det värde, efter vilket ersättning skall beräknas. För att råda bot för denna olägenhet skulle en sådan anordning behöva träffas, att mjölkproduktionen kunde åsättas olika försäkringsvärde för dag räknat under olika delar av året. För att möjliggöra för försäkringsgivarna att införa en dylik anordning har jag funnit mig böra föreslå, att bestämmelsen att vid fastställandet av ersättningsbeloppet värdet för dag av den producerade mjölken skall anses utgöra högst $\frac{1}{365}$ av det belopp, för vilket den årliga mjölkproduktionen är försäkrad, ändras därhän, att produktionsvärdet för den tid, för vilken ersättning skall utgå, skall anses utgöra högst det belopp, för vilket mjölkavkastningen är försäkrad för nämnda tid.

I det föregående har principiellt förordats sådan utvidgning av försäkringen, att den skulle komma att avse att täcka jämväl sådan förlust, som uppkommer genom av mul- och klövsjuka förorsakad nedgång i mjölkproduktionen under spärrningstiden. I sådant avseende har Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar föreslagit, att ersättning skulle utgå med $\frac{2}{3}$ av produktionsminskningens värde, under det att Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförenings förslag i denna fråga, till vilket förslag även Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening anslutit sig, skulle medföra, att ifrågavarande ersättning komme att utgå med ungefär 60 procent av samma värde.

Att ersättning för förlust genom mjölkproduktionsminskning, förorsakad av mul- och klövsjuka, icke från början kom att ingå i den statsunderstödda smittförsäkringen, var, såsom framgår av vad tidigare anförts, förnämligast beroende av svårigheterna att beräkna, huru stor del av produktionsminskningens värde som uppvägdes av minskad foderförbrukning, eller med andra ord att fastställa den verkliga nettoförlust, som försäkringstagaren lidit genom nedgången i den sjuka djurbesättningens mjölkavkastning. Vid bedömandet av förevarande spørsmål har det därför i främsta rummet gällt att söka erhålla någon uppfattning om, huru stor andel av den totala mjölkproduktionskostnaden, som kostnaden för djurens utfodring utgör. Härutinnan föreligger, såvitt kunnat utrönas, inga utredningsresultat publicerade. Enligt vad som inhämtats hava emellertid under år 1931 för 1928 års tullkommittés räkning verkställts vissa utredningar rörande produktionskostnaderna och räntabiliteten för

såväl jordbruksnäringen i dess helhet som de särskilda jordbruksprodukterna. Direktören för Sveriges allmänna lantbrukssällskap L. Nannesson, vilken verkställt dessa utredningar, har under hand meddelat, att foderkostnaden beräknats utgöra något mer än 50 procent av den totala mjölkproduktionskostnaden. Om man utöver denna uppgift ägde tillgång till material, som möjliggjorde en siffermässig belysning av sambandet mellan mjölkproduktion och foderförbrukning vid fall av mul- och klövsjuka, skulle det vara möjligt att tämligen noggrant beräkna den ersättning av här ifrågakvarande art, som i förekommande fall skäligen borde utgå. Dylikt material saknas dock såvitt känt är. Under normala förhållanden, d. v. s. för det fall att djuren icke äro angripna av mul- och klövsjuka, torde man kunna utgå ifrån att nedgången i mjölkavkastning är proportionsvis större än foderminskningen, enär ju en viss del av foderförbrukningen åtgår i form av underhållsfoder och utfodringen endast till återstående del direkt påverkar mjölkavkastningen. Även om frågan, huruvida så är förhållandet jämväl för det fall, att djuren äro angripna av mul- och klövsjuka, undandrar sig ett närmare bedömande, synes dock all sannolikhet tala för, att en försäkringstagare icke skulle kunna beredas någon oskäligen fördel, om han tillerkändes ersättning för mjölkförlust genom produktionsminskning, försakad av mul- och klövsjuka, med ett belopp motsvarande något mer än hälften av produktionsminskningens värde. Det torde böra framhållas, att en försäkringstagare, vars besättning angripes av mul- och klövsjuka, alltid kommer att lida en rätt avsevärd förlust därigenom att djurens kondition och därigenom även deras mjölkkningsförmåga i regel är väsentligt nedsatt under lång tid efter det att de genomgått sjukdomen, en förlust för vilken försäkringen icke lämnar något skydd. Man torde därför knappast behöva befara, att införandet i försäkringen av en så pass begränsad ersättningsplikt i här ifrågakvarande avseende, som nu föreslås, skulle kunna inverka därhän, att försäkringstagarnas intresse av att såvitt möjligt skydda de försäkrade djurbesättningarna för mul- och klövsjukessmitta skulle minskas.

Vad beträffar storleken av ersättning för förlust genom mjölkproduktionsminskning har Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar, såsom förut nämnts, föreslagit, att dylik ersättning skulle utgå med $\frac{2}{3}$ av produktionsminskningens värde. Med hänsyn till att foderkostnaden utgör så stor andel — över 50 procent — av den totala mjölkproduktionskostnaden, synes det emellertid vara tillrådligt att begränsa ersättningen till ett något lägre belopp. Vid övervägandet av denna fråga har jag ansett lämpligt, att ersättningsbeloppet fixeras till 60 procent av produktionsminskningens värde. Såsom förut framhållits, kan en försäkringstagare normalt tillgodogöra sig 40 procent av värdet av den under avspärrningstiden producerade mjölken, varför ersättning för förlust, som uppkommer genom de statliga spärrningsåtgärderna, i allmänhet utgår med 60 procent av nämnda värde. Införandet av en bestämmelse, att er-

sättning för förlust genom mjölkproduktionsminskning skall utgå med 60 procent av produktionsminskningens värde, skulle sålunda även medföra den fördelen, att det bleve möjligt för försäkringsgivarna att tillämpa enhetliga grunder vid fastställandet av ersättningsbeloppet i dess helhet.

III. Avsättningen till reservfond.

Ifråga om föreskrifterna rörande skyldighet för försäkringsgivarna att verkställa avsättningar till en särskilt för den statsunderstödda smittförsäkringsverksamheten avsedd reservfond hänvisas till härom tidigare lämnad redogörelse.

*Frågans
tidigare
behandling.*

I denna fråga anförde på sin tid *husdjursförsäkringssakkunniga* bland annat, att fonden och därmed även fondavsättningens storlek givetvis borde stå i visst förhållande till den risk, för vars utjämning fondmedlen vore avsedda. Då ifrågavarande risk vore i hög grad olika inom olika län, borde naturligen icke inom samtliga län krävas en i förhållande till försäkringssumman lika stor fondavsättning. En lämplig regel i fråga om storleken av den minsta avsättning, som normalt borde för visst län verkställas, syntes vara att fastställa avsättningen i relation till det genomsnittliga värdet av nettopremien inom länet för visst antal av de senast förflutna åren. På detta sätt erhöles man en automatisk reglering av fondbildningen med hänsyn till erfarenheten, i vad mån risken tenderade att öka eller minska. De sakkunniga hade ansett, att man härutinnan lämpligen borde räkna med en tidsperiod av 15 år samt att fondavsättningen borde motsvara en utdebitering, avrundad till närmast högre heltal öre, av 50 procent av nettopremien i genomsnitt under dessa år. Då erfarenhetstal att bygga på vid verksamhetens början saknades, ansågo de sakkunniga, att man beträffande Malmöhus län borde kunna lägga vissa i deras betänkande beräknade värden å nettopremierna för åren 1911—1925 till grund för fastställandet av de fondavsättningar, som till en början skulle erfordras för nämnda län. Vid dessa beräkningar utgingo de sakkunniga från det antagandet, att mul- och klövsjuka under åren 1911—1924 skulle hava förekommit inom länet i ungefär samma utsträckning som på Själland, därest nedslaktningsmetoden icke tillämpats inom nämnda län. För år 1925 lades de under nämnda år inom länet vunna erfarenhetstalen till grund för beräkningarna. Med denna utgångspunkt kommo de sakkunniga till det resultatet, att genomsnittliga nettopremien för åren 1911—1925 skulle hava uppgått till 19.5 öre per 100 kronors försäkringssumma, varför den normala fondavsättningen för Malmöhus län enligt de av de sakkunniga föreslagna reglerna till en början skulle hava motsvarat en utdebitering av 10 öre per 100 kronors försäkringssumma. Enligt en av de sakkunniga verkställd överslagsberäkning skulle vidare motsvarande belopp för Kristianstads län bliva 3 öre. För samtliga övriga län skulle fondavsättningen enligt de ifrågasatta principerna stanna vid 1 öre per 100 kronors försäkringssumma. De sakkunniga ansågo dock, att det i syfte att påskynda fondbildningen borde föreskrivas, att fondavsättningen för år, då sådan skulle verkställas i full utsträckning, skulle motsvara en utdebitering av lägst 2 öre per 100 kronors försäkringssumma.

De av de sakkunniga föreslagna principerna rörande avsättning till reservfond vunno sedermera statsmakternas godkännande. Det bör dock omnämnas, att vid behandlingen av nu föreliggande fråga i *Kungl. Maj:ts proposition nr 204 till 1926 års riksdag* föredragande departementschefen anförde, att under den första tiden efter verksamhetens början något större fondavsättningar, än de sakkunniga tänkt sig, torde vara motive-
rade med hänsyn till önskvärdheten av att fonder, så snart ske kunde, bildades av sådan storlek, att de kunde i nödig utsträckning tjäna det avsedda syftet att verka utjämnande på såväl försäkringstagarnas som statens kostnader för ifrågavarande ändamål. Det funnes emellertid alla anledning antaga, att försäkringsinspektionen, som enligt förslaget skulle fastställa de nettopremievärden, som till en början skulle läggas till grund för beräkandet av fondavsättningens storlek, därvid skulle taga hänsyn till ett dylikt behov.

De sedermera jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 26 juli 1926 angående allmänna grunder för ifrågavarande försäkringsverksamhet för olika år och län för ändamålet av *försäkringsinspektionen fastställda nettopremierna* återgivas i följande översikt.

Å r	Nettopremie för 100 kronors försäkringssumma		
	Malmöhus län	Kristianstads län	Övriga län
Vart och ett av åren 1913—1924	15 öre	4 öre	4 öre ¹
1925	130 »	35 »	4 » ¹
1926	110 »	55 »	4 » ¹
1927	—	—	4 » ²
1928	15 »	4 »	—
1929	15 »	4 »	—
1930	15 »	6 »	4 » ³
1931	15 »	6 »	4 » ⁴

I skrivelse den 29 maj 1931 till chefen för jordbruksdepartementet har *Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening* hemställt om vidtagandet av sådana åtgärder, att för framtiden avsättningen till reservfond måtte få ske med lägre belopp än som hittills krävts.

Föreningen erinrar därvid till en början om i ämnet gällande bestämmelser och framhåller, att försäkringsinspektionen fastställt de årliga nettopremierna för Malmöhus län till sådana belopp, att avsättning till reservfond hittills måst ske med belopp, motsvarande en utdebitering av 15 öre per 100 kronors försäkringssumma. Föreningen anför härefter, att den till fullo insåge, att staten, med hänsyn till att den vid svårare utbrott av någon av de husdjursjukdomar, som omfattades av försäkringen, förnämligast mul- och klövsjuka, eventuellt kunde komma att få bidra till täckandet av skaderegleringskostnaderna, hade stort intresse av att en kraftig fondbildning komme till stånd inom ifrågavarande försäkringsverksamhet. Föreningen hölle dock före, att detta statens intresse skulle bli fullt tillgodosett även med en något lägre fondavsättning än som

Framställning av Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening.

¹ Avser samtliga övriga län.

² Avser Hallands, Jönköpings, Södermanlands, Älvsborgs och Östergötlands län.

³ Avser Blekinge län.

⁴ Avser Blekinge, Hallands och Kronobergs län.

hittills hade måst äga rum. Till stöd för denna uppfattning åberopar föreningen till en början de av husdjursförsäkringssakkunniga verkställda beräkningarna angående storleken av de fondavsättningar, som borde krävas, och påpekar i anslutning härtill, att det riskmått, som skall ligga till grund för fastställandet av fondavsättningens storlek, sedermera blivit satt väsentligt högre än som av de sakkunniga ansågs erforderligt. Vidare framhåller föreningen, att de sakkunniga vid sina beräkningar rörande storleken av den under olika år för skaderegleringen erforderliga utdebiteringen, vilken ju principiellt skulle ligga till grund för beräkningarna av den erforderliga fondavsättningen, hade utgått från att ersättning skulle utgå för fodermedel, som skadades eller förstördes genom föreskrivna desinfektionsåtgärder, samt att desinfektionskostnaderna skulle bestridas till $\frac{3}{4}$ av vederbörande försäkringsinrättning och till $\frac{1}{4}$ av djurägarna själva. Härefter anföres följande:

»I Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen i ämnet hade emellertid bestämmelsen om ersättning för fodermedel uteslutits, varjämte frågan om desinfektionskostnadernas bestridande ansågs böra tills vidare lämnas öppen. I propositionen hade i anledning härav verkställts en omräkning av de av sakkunniga beträffande Malmöhus län sammanställda siffrorna, vilken omräkning utvisade, att nettopremierna för åren 1911—1925 skulle ställa sig väsentligt lägre än de av de sakkunniga konstruerade värdena, därest endast ersättningar för djur och mjölkförlust medräknades. Den för nämnda år genomsnittliga nettopremien skulle i så fall nedgå från 19.5 öre enligt de sakkunnigas förutsättningar för beräkningarna till 11.9 öre. Säkerhetstillägget skulle sålunda uppgå till, d. v. s. att fondavsättningen borde ske med 6 i stället för 10 öre per 100 kronors försäkringssumma. Den absolut övervägande delen av denna sänkning hänförde sig till desinfektionskostnaderna.

Nu förhåller det sig emellertid så, att samtliga kostnader för smittrening i samband med mul- och klövsjuka hittills bestritts helt av staten, såväl då nedslaktningsmetoden tillämpats som då isoleringsmetoden kommit till användning för sjukdomens bekämpande. Vid sådant förhållande synes det kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses skäligt och riktigt att betunga försäkringsverksamheten med fondavsättning jämväl för nu ifrågavarande ändamål.

Även om desinfektionskostnaderna skulle komma att till större eller mindre del åvila försäkringen, torde man enligt numera vunnen erfarenhet kunna räkna med avsevärt lägre dylika kostnader än dem, som lågo till grund för husdjursförsäkringssakkunnigas beräkningar. Det torde nämligen vara allmänt erkänt, att desinfektionen under den omfattande mul- och klövsjukeepizooti som härjade under år 1925 och från vilken de sakkunnigas material härutinnan hämtades, blev oskäligt dyr, och säkerligen skulle en för senare tid verkställd undersökning giva vid handen, att desinfektionskostnaden per nötkreatur nedbringats icke oväsentligt.

Av vad förut anförts framgår, att man — utan att behöva frångå de av statsmakterna fastställda principerna — borde för framtiden kunna räkna med en lägre fondavsättning än som hittills föreskrivits. En dylik nedläggning skulle säkerligen vara av betydelse för försäkringsverksamhetens lyckliga utveckling. Det må nämnas, att föreningen för senaste räkenskapsår måst till reservfonden avsätta 41,462 kronor 82 öre. Överskottet på rörelsen uppgick emellertid icke till mer än 34,111 kronor 14 öre, varför en brist förelåg å 7,351 kronor 68 öre. Lyckligtvis hade föreningen möj-

lighet att täcka denna brist genom att taga det erforderliga beloppet ur dispositionsfonden, men för framtiden kan lätt en sådan situation uppstå, att föreningen blir tvungen att antingen höja premiesatserna — nu 20 öre för nötkreatur, svin och mjölkförlust samt 5 öre för hästar, allt per 100 kronors försäkringssumma — eller ock att verkställa extra utdebitering på delägarna. Vilken som helst av dessa åtgärder skulle säkerligen menligt inverka på anslutningen till försäkringen, och då det givetvis måste betraktas även såsom ett statsintresse, att anslutningen till försäkringen blir så stor som möjligt, vågar föreningen uttala sin förhoppning om välvilligt tillmötesgående, då föreningen härmed hemställer, att sådana åtgärder måtte vidtagas, att för framtiden den avsättning till reservfond, varom här är fråga, måtte få ske med lägre belopp än som hittills krävts.»

I sitt den 23 februari 1932 över denna framställning avgivna yttrande har försäkringsinspektionen till en början framhållit, att till grund för beräkningen av reservfondavsättningen skola läggas s. k. nettopremier, av vilka man, ifråga om de nu existerande försäkringsbolagen, för varje län hade att räkna med tre olika grupper:

1) nettopremier fastställda av försäkringsinspektionen för åren 1913—1926;

2) nettopremier fastställda av försäkringsinspektionen för 1927 och senare år, avseende det fall, att under året nedslaktningsmetoden huvudsakligen tillämpats för bekämpande av mul- och klövsjuka inom länet;

3) övriga nettopremier för 1927 och senare år, beräknade enligt 5 § på grundval av respektive bolags erfarenhet.

Vid fastställandet av nettopremier för Malmöhus län i fallet 1) hade inspektionen utgått från de av husdjursförsäkringsakkunniga beräknade nettopremierna för de år de sakkunnigas siffror avsåge, nämligen 1913—1925. Dessa nettopremier hade dock av praktiska skäl utjämnats samt även något höjts med hänsyn till departementschefens uttalande i fondbildningsfrågan i Kungl. Maj:ts proposition nr 204 år 1926. Nettopremien för år 1926 i Malmöhus län hade fastställts till 110 öre på grund av Skandinaviska kreatursförsäkringsbolagets enligt de nya ersättningsgrunderna omräknade skaderesultat i länet. Denna höga nettopremie, som givetvis icke kunnat förutses av de sakkunniga, hade verkat väsentligt ökande å reservfondavsättningen. Vid fastställandet av nettopremierna för övriga län i fallet 1) hade försäkringsinspektionen i alla punkter av vikt för fondberäkningen anslutit sig till de sakkunniga.

I fallet 2) hade inspektionen endast haft mycket osäkra hållpunkter för nettopremiebestämningen och hade därför i huvudsak måst göra denna skönsmässigt.

Vad slutligen beträffade fallet 3) hade det ankommit på varje bolag att uträkna nettopremie på grundval av dess egen erfarenhet.

Härefter har försäkringsinspektionen anfört följande: »Statens bidrag till försäkringen bliva enligt författningen mindre, ju större avsättning till reservfonden som verkställts. Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening hemställer nu, att fordringarna på reservfondavsättning måtte minskas. Sävitt försäkringsinspektionen kan se, förutsätter en dylik minskning, att gällande författning ändras. Därest det skulle anses lämpligt, att staten åtager sig ökad risk för denna försäkring, har försäkringsinspektionen intet att erinra mot en sådan ändring. Inspektionen får emellertid ifrågasätta, huruvida icke, om ändring göres,

bestämmelserna i 3 § samtidigt skulle kunna förenklas. Bestämmelserna äro nämligen rätt komplicerade. Enligt försäkringsinspektionens mening måste i denna försäkringsgren beräkningar, som direkt eller indirekt avse framtida försäkringskostnader, alltid vara behäftade med en så hög grad av osäkerhet, att intet vinnes genom att tillämpa ett komplicerat förfarande. Ett dylikt förfarandes tillämpning kan i stället leda till den mindre önskvärda konsekvensen, att beräkningarna, i vilka ju ingå rent skönsmässigt bestämda faktorer, kunna komma att tillerkännas en giltighet, som de icke äga. Det med bestämmelserna avsedda ändamålet synes enklare och bättre kunna vinnas på det sätt, att säkerhetstillägget bestämmas i själva författningen till visst öretal för varje län.»

*Verkställda
beräkningar.*

Vid bedömandet av frågan om storleken av den reservfondavsättning för den statsunderstödda smittförsäkringen som skäligen bör krävas, har det på grund av de i det föregående föreslagna ändringarna om slopande av hästförsäkringen och i fråga om ersättning för mjölkförlust befunnits erforderligt att verkställa vissa omräkningar av de resultat härutinnan, vartill husdjursförsäkringssakkunniga på sin tid kommo. Därvid hava tillämpats samma metoder, som de sakkunniga använde, dock med vissa avvikelser i fråga om förutsättningarna för beräkningarna. Husdjursbeståndet i Malmöhus län har nämligen till sin sammansättning av olika slag av djur undergått synnerligen kraftiga förskjutningar på det senaste årtiondet. De sakkunniga måste basera sina beräkningar på uppgifter avseende år 1919, på grund av att senare uppgifter icke förelågo vid tiden för deras arbete. Genom den år 1927 verkställda jordbruksräkningen har man emellertid numera tillgång till uppgifter, som mera ansluta sig till de nuvarande förhållandena. En jämförelse mellan de av husdjursförsäkringssakkunniga använda siffrorna för år 1919 och 1927 års siffror lämnas i följande tabell.

Antal hästar, nötkreatur och svin i Malmöhus län åren 1919 och 1927.

	1919		1927	
	Antal djur	% av totala djurantalet	Antal djur	% av totala djurantalet
Hästar	75,299	22.4	61,863	12.7
Nötkreatur	183,226	54.6	241,227	49.5
Svin	76,981	23.0	184,552	37.8
Summa	335,506	100	487,642	100

Härav framgår, att antalet hästar nedgått från cirka 75,000 år 1919 till cirka 62,000 år 1927, under det att nötkreatursbeståndet ökats med nära en tredjedel och svinantalet betydligt mer än fördubblats.

Till grund för de nu utförda beräkningarna hava lagts 1927 års siffror.

Jämväl i annat avseende har det ansetts önskvärt att vid beräkningarna utgå från förutsättningar, som mera ansluta sig till förhållandena sådana

dessa numera gestalta sig, nämligen i fråga om försäkringsvärdena. Husdjursförsäkringssakkunniga använde sig i fråga om nötkreatur av de djurvärden, efter vilka ersättning av allmänna medel lämnades de djurägare inom Malmöhus län, vilkas besättningar nedslaktades i början av den på hösten år 1924 utbrutna mul- och klövsjukeepizootien. Med ledning av dessa värden sattes försäkringsvärdena till för storboskap 725 kronor, för ungnöt 400 kronor och för kalvar 150 kronor per djur, vilka värden emellertid högst väsentligt överstiga de värden, som numera åsättas djuren vid tecknandet av smittförsäkring. Med ledning av de uppgifter, som inhämtats rörande försäkringsverksamheten under åren 1927—1930, hava motsvarande värden nu satts till respektive 500, 300 och 100 kronor.

Husdjursförsäkringssakkunnigas värden å svin, nämligen 200 kronor för avelssvin och 80 kronor för gödsvin, hava visat sig stämma väl överens med de hittills tillämpade försäkringsvärdena, varför dessa värden kommit till användning även nu.

Mjölkvärdet har vid de nu utförda beräkningarna satts till 12 öre per liter i stället för det av de sakkunniga använda värdet 14 öre per liter.

I följande tabell hava för jämförelse sammanställts de utgångspunkter beträffande djurantal och försäkringsvärden, som tillämpats vid husdjursförsäkringssakkunnigas beräkningar och vid de nu verkställda. I tabellen hava jämväl införts vissa uppgifter rörande de försäkringsvärden, som i verkligheten kommit till användning inom den statsunderstödda smittförsäkringen.

Jämförelse mellan de antaganden rörande djurantal och försäkringsvärden, som tillämpats av husdjursförsäkringssakkunniga och vid de nu utförda beräkningarna.

	Av husdjursförsäkrings-sakkunniga använda antaganden			Nu använda antaganden			Försäkringsvärde per djur i medeltal för samtliga bolag åren 1927—1930 kronor
	Antal djur	Värde per djur kronor	Sammanlagt värde miljoner kronor	Antal djur	Värde per djur kronor	Sammanlagt värde miljoner kronor	
<i>Nötkreatur.</i>							
Storboskap	100,391	725	72.8	133,111	500	66.6	.
Ungnöt	46,613	400	18.7	58,482	300	17.5	.
Kalvar	36,222	150	5.4	49,634	100	5.0	.
Summa	183,226	529	96.9	241,227	369	89.1	364
<i>Svin.</i>							
Avelssvin	16,254	200	3.3	25,578	200	5.1	.
Gödsvin	60,700	80	4.8	158,974	80	12.7	.
Summa	76,954	105	8.1	184,552	96	17.8	94
<i>Mjolkproduktion.</i>							
10.67 liter per ko och dag	(14 öre per liter)	291 per nötkreatur	53.3	(12 öre per liter)	252 per nötkreatur	60.8	251 per nötkreatur

Mellan de anförda medeltalssiffrorna för åren 1927—1930 och de nu gjorda antagandena råder som synes en mycket god överensstämmelse.

I övrigt hava beräkningarna utförts efter exakt samma metoder som de av husdjursförsäkringssakkunniga tillämpade med den modifikation, som betingas av tidigare föreslagna ändringar i grunderna för ersättning av mjölkförlust. Det torde därför vara tillräckligt att beträffande gången av beräkningarna hänvisa till de sakkunnigas betänkande och här endast återgiva de resultat, vartill man kommit. Dessa hava sammanställts i följande tabell.

För Malmöhus län beräknade ersättningar åren 1911—1925.

År	Ersättning för döda nötkreatur kronor		Ersättning för döda svin kronor	Ersättning för mjölkförlust kronor	Ersättning för desinfektionskostnad kronor	Total ersättning kronor	Nettopremie (öre per 100 kronors försäkringssumma)	
	vid mul- och klövsjuka	vid mjältbrand					Inalles	exkl. desinfektionskostnad
1911	14,700	40,500	2,800	27,400	22,900	108,300	6.4	5.1
1912	57,600	24,000	9,300	106,100	88,800	285,800	17.0	11.7
1913	—	25,000	—	—	2,400	27,400	1.6	1.5
1914	700	20,000	100	2,600	1,900	25,300	1.5	1.4
1915	229,700	20,500	12,800	584,500	530,300	1,377,800	82.0	50.4
1916	18,700	11,000	1,200	46,400	47,700	125,000	7.4	4.6
1917	1,000	4,000	—	2,100	2,000	9,100	0.5	0.4
1918	—	3,000	—	—	—	3,000	0.2	0.2
1919	—	6,000	—	—	—	6,000	0.4	0.4
1920	151,900	9,000	7,000	299,400	283,700	751,000	44.7	27.8
1921	104,200	14,000	6,600	228,300	215,700	568,800	33.9	21.0
1922	9,500	11,500	1,300	31,300	30,000	83,600	5.0	3.2
1923	500	7,500	—	1,000	1,000	10,000	0.6	0.5
1924	254,300	16,500	31,400	426,200	403,300	1,131,700	67.4	43.4
1925	565,000	15,000	82,600	967,400	990,500	2,620,500	156.0	97.0
I medeltal 1911—1925							28.3	17.9

Till grund för beräkningen av nettopremien har lagts ett sammanlagt försäkringsvärde å 168 miljoner kronor med följande fördelning:

Nötkreatursvärde	89 milj. kronor
Mjölkvärde	61 » »
Svinvärde	18 » »

Summa 168 milj. kronor.

I jämförelse med husdjursförsäkringssakkunnigas beräkningar innebär detta resultat en icke oväsentlig höjning av den genomsnittliga nettopremien för åren 1911—1925, beroende på de vidgade grunderna för ersättning av mjölkförlust. Den av de sakkunniga beräknade genomsnittliga nettopremien uppgick nämligen till 19.5 öre, om ersättning för desinfektionskostnad medräknades, och i motsatt fall till 11.9 öre, vilka värden emellertid genom att, såsom här föreslagits, utesluta försäkringen av hästar ökas till 24.1 respektive 14.7 öre. Med bibehållande av de sakkunnigas antaganden rörande djurantal och försäkringsvärden ökas sistnämnda belopp vid tillämpande av de föreslagna mjölkersättningsgrunderna till 29.7 respektive 20.3 öre. De nu använda antagandena i berörda avseenden hava sålunda medfört någon sänkning av den genomsnittliga nettopremien till de i sist intagna tabell angivna beloppen, 28.3 och 17.9 öre.

Departements-
chefen.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att storleken av den reservfondavsättning, som skall verkställas vid utgången av visst räkenskapsår, beräknas med ledning av vissa nettopremievärden för de senaste 15 åren, vilka värden hämtats ur vederbörande bolags erfarenhet eller, beträffande den före verksamhetens början liggande tiden samt år, varunder mul- och klövsjuka huvudsakligen bekämpas enligt nedslaktningsmetoden, efter skälighetsprövning fastställts av försäkringsinspektionen.

För vart och ett av åren 1913—1924 har inspektionen fastställt nettopremien för Malmöhus län — det län, som i här förevarande sammanhang tilldrager sig största intresset — till 15 öre. Till grund för detta värde hava lagts de beräkningar avseende nämnda år, som husdjursförsäkrings-sakkunniga utförde med tillämpande av den danska statistiken rörande mul- och klövsjukans förekomst under samma år på Själland. Enligt dessa beräkningar skulle nettopremien i genomsnitt för ifrågavarande år hava uppgått till 12.5 öre. Att det av försäkringsinspektionen fastställda värdet satts något högre eller till 15 öre har givetvis föranletts av det uttalande, som i den för 1926 års riksdag framlagda propositionen i ämnet gjordes av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet och som av riksdagen lämnades utan erinran, att under den första tiden efter verksamhetens början något större fondavsättningar, än de sakkunniga tänkt sig, torde vara motiverade med hänsyn till önskvärdheten av att fonder, så snart ske kunde, bildades av sådan storlek, att de kunde i nödig utsträckning tjäna det avsedda syftet att verka utjämnande på såväl försäkringstagar-nas som statens kostnader för ifrågavarande ändamål.

För åren 1925 och 1926, då mul- och klövsjukan inom Malmöhus län bekämpades enligt isoleringsmetoden, har nettopremien för nämnda län med ledning av den direkta erfarenheten rörande sjukdomens förekomst inom länet satts till 130 respektive 110 öre per 100 kronors försäkringssumma. Nettopremien för år 1927 för samma län hava bolagen fått beräkna med ledning av egen erfarenhet, enär isoleringsmetoden då fortfarande tillämpades. För vart och ett av åren 1928—1931 har slutligen försäkringsinspektionen fastställt nettopremierna för ifrågavarande län till samma belopp som för åren 1913—1924 eller till 15 öre per 100 kronors försäkringssumma.

I denna fråga vill jag då först göra det uttalandet, att å ena sidan en stark reservfondbildning inom verksamheten i fråga givetvis är av stor fördel, kanske främst för det allmänna. Men å andra sidan bör vid avvägandet av kravet på reservfondavsättningar skälig hänsyn tagas till den omständigheten, att ju större detta krav ställes, desto högre måste premiesättningen bliva samtidigt som värdet av statens stöd i motsvarande mån förringas, vilket kan i väsentlig mån komma att motverka en ur alla synpunkter önskvärd anslutning till försäkringen. Särskilt i nuvarande för jordbruksnäringen i ekonomiskt avseende synnerligen bekymmersamma läge synes skäl ej föreligga att längre bibehålla det tillägg till de av husdjursförsäkringssakkunniga för tidigare år konstruerade nettopremievär-

dena, som föranletts av det förut återgivna uttalandet av föredragande departementschefen i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1926 års riksdag.

Att beträffande Malmöhus län kravet på avsättning till reservfond ställts jämförelsevis högt beror emellertid endast i ringa mån på nämnda tillägg. Av vida större betydelse är den omständigheten, att nettopremierna hava beräknats under den förutsättningen, att försäkringen skall ersätta bland annat $\frac{3}{4}$ av förekommande desinfektionskostnader. I verkligheten har emellertid försäkringen hittills icke belastats med dylika kostnader, enär staten helt bestritt desamma, såväl mul- och klövsjukan bekämpats enligt nedslaktningsmetoden som då isoleringsmetoden kommit till användning. Man torde ej heller numera kunna ifrågasätta någon ändring härutinnan, förrän möjligen i samband med genomförandet av ny epizootilagstiftning. Vid sådant förhållande synes skäl ej föreligga att i fortsättningen av försäkringsverksamheten kräva, att reservfondavsättningen jämväl skall innebära en avsättning, som är att hänföra till nu ifrågavarande kostnader.

Om förut föreslagna ändringar i grunderna för den statsunderstödda försäkringsverksamheten av riksdagen godkännas och sålunda komma till genomförande utan att samtidigt de i 3 § i kungörelsen den 26 juli 1926 meddelade reglerna rörande avsättning till reservfond ändras, skulle givetvis erfordras ett nytt fastställande från försäkringsinspektionens sida av de nettopremier, som i fortsättningen skulle ligga till grund för beräkandet av reservfondavsättningens storlek. Den lättnad beträffande dylik avsättning, som jag ansett böra beredas ifrågavarande försäkringsverksamhet, skulle i så fall kunna ernås därigenom, att inspektionen vid detta fastställande toge hänsyn till vad jag förut anfört.

Emellertid har försäkringsinspektionen framfört tungt vägande skäl för en sådan ändring av 3 §, att de däri meddelade, mycket komplicerade reglerna för beräkandet av reservfondavsättningens storlek ersättas med enklare bestämmelser. Jag ansluter mig härutinnan till det av inspektionen framlagda förslaget att direkt i författningen fastställa säkerhetstillägget för varje län.

För bedömandet av frågan, hur högt kravet på reservfondavsättning skäligen bör för framtiden ställas, hava verkställts vissa överslagsberäkningar. Dessa hava givit vid handen, att med bibehållande av 3 § oförändrad men med iakttagande av de ändringar, som jag tidigare föreslagit beträffande försäkringens omfattning m. m. samt ifråga om kravet på reservfondavsättning, den för år 1931 för Malmöhus län erforderliga avsättningen skulle hava motsvarat en utdebitering per 100 kronors försäkringssumma av mellan 10 och 11 öre. Detta värde, avrundat nedåt till 10 öre, har jag ansett skäligen kunna för framtiden fastställas såsom säkerhetstillägg för Malmöhus län.

I övrigt har jag funnit mig böra förorda, att säkerhetstillägget fastställas till 4 öre för Kristianstads län samt till 2 öre för övriga län.

IV. Övriga frågor.

2 § 1 mom.
andra stycket.

I 2 § 1 mom. andra stycket i kungörelsen den 26 juli 1926 föreskrives, att försäkringens skall avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom, att till följd av smittsam husdjurssjukdom utförelse eller leverans av mjölk blivit av myndighet förbjuden eller på annat sätt förhindrad. Ersättningsplikten är sålunda på denna punkt icke förknippad med att den sjukdom, som giver anledning till att avstängningsåtgärder vidtagas, även i övrigt ingår i försäkringens. Avsikten torde emellertid ej hava varit, att försäkringens skulle sträcka sig jämväl till sådana fall, då de vidtagna åtgärderna icke ingå såsom ett led i bekämpandet av den ifrågavarande sjukdomen, såsom framgår av följande av husdjursförsäkringssakkunniga i frågan gjorda uttalande: »Anledning synes ej föreligga att i detta sammanhang förknippa ersättningsskyldigheten med vissa sjukdomar, utan torde ersättning böra utgå i samtliga de fall, då det allmänna för bekämpande av smittsam sjukdom bland husdjuren tillgripes åtgärder av antydd art.»

Emellertid har det, enligt vad som inhämtats, icke sällan inträffat, att en försäkringstagare vid fall av smittsam juverinflammation av hälsovårdsmyndigheten på leveransorten blivit förbjuden att leverera mjölk till exempelvis ett mejeri. Dylikt förbud har sålunda tillkommit icke för förhindrande av smittans spridning utan av hygieniska skäl med tanke på konsumenterna. I dylika fall har från försäkringstagarens sida gjorts gällande, att ersättning borde utgå, under det att vederbörande försäkringsbolag förfäktat motsatsen, vilket haft stridigheter till följd.

Departements-
chefen.

Då ett godkännande av ståndpunkten, att ersättning bör utgå i dylika fall, skulle innebära ett avsteg från de principer, varpå den ifrågavarande försäkringsverksamheten vilar, synes ett förtydligande av kungörelsen vara av behovet påkallad, så att det klart framgår, att ersättning ej skall utgivas i sådana fall, varom här är fråga.

3 § andra
stycket.

I 3 § andra stycket föreskrives bland annat, att fondavsättningen skall beräknas å summan av försäkringsbeloppen av de vid årets utgång gällande försäkringar, för vilka bolaget är ansvarigt. Uttrycket »vid årets utgång» återfinnes även i 5 §.

Nämnda uttryck har av *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurs-sjukdomar* ansetts böra ändras till »under året», enär en försäkringstagare, som under försäkringsåret sålde sin djurbesättning eller av annan giltig orsak upphörde med sin försäkring, dessförinnan kunde hava drabbats av ett skadefall och hans försäkring därför syntes böra medräknas i den försäkringssumma, å vilken fondavsättning liksom nettopremie och utdebiteringsbehov skulle beräknas.

Samma bolag har vidare önskat sådan ändring i 3 § andra stycket, att Stockholms stad och län ifråga om försäkringsverksamheten finge räknas såsom en enhet, enär djurantalet inom staden vore alltför ringa för att den lämpligen skulle utgöra en länsenhet för sig.

Det föreslagna utbytet av orden »vid årets utgång» mot uttrycket »under året» torde sakna praktisk betydelse, varför anledning ej synes föreligga att vidtaga någon ändring på denna punkt.

Departements-
chefen.

Mot ett sammanförande i nu förevarande hänseende av Stockholms stad och län till en enhet synes däremot intet vara att erinra.

I 8 § mom. 2 stadgas bland annat, att bolag är skyldigt att i sina villkor för här avsedd försäkring intaga bestämmelser bland annat därom, att försäkring ej må avslutas för kortare tid än 4 år. Denna bestämmelse tillkom på förslag av husdjursförsäkringssakkunniga i syfte att motverka de stora fluktuationer med avseende på försäkringsbeståndet, som visat sig förekomma inom den tidigare bedrivna smittförsäkringsverksamheten.

8 § 2 mom.

Beträffande detta stadgande har *Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar* framhållit, att det medförde, att en försäkringstagare, som önskade fortsätta med försäkringen efter utgången av en 4-årsperiod, måste förlänga försäkringsavtalet på ytterligare 4 år. Detta syntes vara väl rigoröst och ej heller fullt överensstämmande med den tankegång, som legat till grund för införandet av bestämmelsen ifråga, nämligen att 4 år skulle utgöra en minimitid för en försäkring. Det syntes rimligt, att en försäkringstagare vid en 4-årsperiods slut och i omedelbar anslutning till denna kunde få försäkringen förlängd på ett år i sänder.

Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening har däremot ansett, att ifrågavarande bestämmelse borde kvarstå oförändrad.

I sista delen av samma moment föreskrives vidare, att bolag är skyldigt att i försäkringsvillkoren bestämma, att, därest premien ej erlades på av bolaget föreskriven tid och en vecka förflutit efter det bolaget genom rekommenderat brev givit försäkringstagaren meddelande med erinran om premiens förfallodag, bolaget ej längre iklädde sig ansvarighet för försäkringen.

Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar har beträffande detta stadgande framhållit, att det innebure en skärpning av motsvarande bestämmelse i 1927 års lag om försäkringsavtal. Dels på grund härav, dels ock när bestämmelsen förorsakade vederbörande bolag och därmed dess försäkringstagare onödiga kostnader, syntes densamma böra mildras genom uteslutning av orden »genom rekommenderat brev».

Vad först angår bestämmelsen, att försäkringsavtal ej må avslutas för kortare tid än 4 år, torde densamma redan med dess nuvarande lydelse böra tolkas så, att den endast hänför sig till det tillfälle, då avtal om försäkring först träffas, och att hinder ej föreligger att efter utgången av 4-årsperioden förlänga avtalet för ett år i sänder. Någon ändring på nu ifrågavarande punkt torde därför ej vara av behovet påkallad.

Departements-
chefen.

Den bestämmelse i lagen om försäkringsavtal, som åsyftas i det andra beträffande nu förevarande paragraf framkomna ändringsförslaget, åter-

finnes i 14 § andra stycket i nämnda lag och innebär, att, om förbehåll träffats, att underlåtenhet att erlägga premie för en senare försäkringsperiod skall medföra upphörande av försäkringsgivarens ansvarighet, sådan påföljd dock ej må inträda, innan en vecka förflutit efter det försäkringsgivaren givit försäkringstagaren meddelande med erinran om premiens förfallodag. I 33 § föreskrives vidare, att, om dylikt meddelande inlämnats för befordran med post eller telegraf eller eljest på ändamålsenligt sätt avsänts, men blivit försenat eller icke kommit fram, denna omständighet ej må föranleda, att avsändaren förlorat talan eller rättighet.

Efter tillkomsten av dessa bestämmelser, vilka gälla även ifråga om den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjursjukdomar, synes skäl ej föreligga att i 1926 års smittförsäkringskungörelse bibehålla den strängare bestämmelsen, att sådant meddelande, varom här är fråga, skall lämnas »genom rekommenderat brev». På sätt Försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar föreslagit, torde därför dessa ord böra utgå.

I överensstämmelse med de synpunkter, som jag i det föregående framfört, har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till ändrad lydelse av 2, 3 och 8 §§ i kungörelsen den 26 juli 1926 angående den statsunderstödda smittförsäkringsverksamheten, vilket förslag torde få såsom bilaga A fogas till detta protokoll. Rörande den närmare innebörden av förslaget torde jag sammanfattningsvis få framhålla följande.

2 §.

1. I mom. 1 *första stycket* hava i anslutning till vad som anförts rörande hästförsäkringen uteslutits orden »rots eller springorm» samt »hästar».

Andra stycket har dels omformulerats, så att det utan tvekan skall framgå, att ersättning för mjölkförlust på grund av spärrningsåtgärder skall utgå endast då dylika åtgärder vidtagas för bekämpande av smittsam sjukdom bland husdjuren, dels ock utökats med en bestämmelse där-om, att försäkringen även skall avse att täcka förlust genom av mul- och klövsjuka förorsakad nedgång i mjölkproduktionen.

Såsom *fjärde stycke* har intagits en ny bestämmelse, innebärande att försäkringen jämväl skall avse att täcka betesförlust.

3. Till *tredje stycket* i mom. 3 har i enlighet med vad i det föregående föreslagits beträffande ersättning för mjölkförlust fogats ett stadgande, att av mul- och klövsjuka förorsakad förlust genom mjölkproduktionsminskning skall ersättas med 60 procent. Då enligt vad erfarenheten givit vid handen en försäkringstagare i regel bör kunna ur den under avspärrningstiden producerade mjölken utvinna 40 procent av dess normala värde, möjliggör denna bestämmelse för försäkringsgivarna att

för dylikt fall enhetligt reglera all ersättning för mjölkförlust med 60 procent av värdet av en mjölkproduktion per ko och dag under avspärrningstiden lika med produktionen per ko och dag i genomsnitt under de fem dagar, som närmast föregått nämnda tid, i den mån detta värde ej överstiger försäkringsvärdet för den tid på året, då försäkringsfall inträffat.

Vid sådant förhållande kunde ifrågasättas att i de allmänna grunderna direkt införa en dylik regel för fastställandet av ifrågavarande ersättningsbelopp. Jag har emellertid ansett mest ändamålsenligt att beträffande den under avspärrningstiden producerade mjölmängden bibehålla bestämmelsen, att det normala värdet av densamma skall minskas med det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas. Särskilt vid en mera omfattande mul- och klövsjukeepizooti torde det nämligen icke vara uteslutet, att försäkringsgivarna genom vidtagandet av särskilda åtgärder, exempelvis genom att tillhandahålla försäkringstagnarna utrustning för smör- och ostberedning, skulle kunna åstadkomma, att värdet av den producerade mjölken kunde tillvartagas till större del än 40 procent. Den nuvarande regeln möjliggör även ett mera individuellt avvägande av ersättningsbeloppet.

Sista stycket i mom 3 har, på sätt tidigare angivits, omformulerats i syfte dels att undanröja den olägenhet, som nu föreligger, att ersättningsbeloppet kan bli mindre vid högre än vid lägre mjölkproduktion, dels ock att möjliggöra ett sådant fastställande av försäkringsvärdet å mjölkproduktionen, att detta värde under olika delar av året mera ansluter sig till det verkliga produktionsvärdet.

5 a. Efter nuvarande mom. 5 har införts ett nytt moment, vari stadgas, att vid ersättning för betesförlust dylik förlust skall uppskattas till sitt fulla värde. Samma regel beträffande ersättning för betesförlust är föreslagen i de föreliggande förslagen till nu epizootilagstiftning.

3 §.

De i 3 § andra stycket meddelade reglerna för beräkandet av reservfondavsättningens storlek hava ersatts med helt nya bestämmelser. Jag hänvisar härutinnan till vad jag tidigare anfört i denna fråga.

I enlighet med förslag av Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar har vidare i samma stycke inskjutits bestämmelse därom, att Stockholms stad och Stockholms län med avseende på här ifrågavarande försäkringsverksamhet tillsammans skola räknas såsom en enhet.

8 §.

I sista delen av mom. 2 hava på förut anförda skäl orden »genom rekommenderat brev» uteslutits.

Övergångsbestämmelser.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft först i och med nästkommande försäkringsår. På grund av att nu gällande försäkringsavtal i stor utsträckning omfatta jämväl kommande år, torde man emellertid ej kunna meddela någon generell föreskrift, att de gamla villkoren skola upphöra att gälla med utgången av innevarande försäkringsår. I särskilda övergångsbestämmelser har därför föreslagits, att de nya grunderna skola äga tillämpning å försäkringar, rörande vilka avtal träffas efter utgången av nu löpande försäkringsår, men att det beträffande äldre försäkringar må ankomma på vederbörande bolag att med försäkringstagare träffa överenskommelse, huruvida han för återstoden av avtalsperioden önskar övergå till de nya grunderna eller kvarstå på de gamla.

Då det på grund av nyss berörda förhållande även efter utgången av nu löpande försäkringsår alltså kan förekomma, att försäkringen omfattar jämväl hästar, har vidare föreslagits, att man vid beräkningen av storleken av de reservfondavsättningar, som hädanefter skola äga rum, skall bortse från det på hästar belöpande försäkringsvärdet.

Hemställan. Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Kungl. Maj:t må, i huvudsaklig överensstämmelse med i bilaga A till detta protokoll intaget förslag, vidtaga ändring i kungörelsen den 26 juli 1926 (nr 389) om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Allan Tigerschiöld.

*Bilaga A.***Förslag**

till ändrad lydelse av 2, 3 och 8 §§ i kungörelsen den 26 juli 1926 (nr 389) om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar.

2 §.

1. Försäkring, varom här är fråga, skall avse att täcka förlust av djur till följd av följande sjukdomar, nämligen smittsam mul- och klövsjuka, boskapspest, elakartad lungsjuka, mjältbrand samt svinpest ävensom följdsjukdom av mul- och klövsjuka, och omfatta försäkringstagarens till en och samma djurbesättning hörande nötkreatur och svin från och med en ålder av två månader.

Försäkringen skall jämväl avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom, att för bekämpande av smittsam husdjursjukdom utförsel eller leverans av mjölk blivit av myndighet förbjuden eller på annat sätt förhindrad, ävensom därigenom, att mul- och klövsjuka förorsakat nedgång i den försäkrade djurbesättningens mjölkproduktion, och omfatta samma besättnings totala årliga mjölkproduktion.

Försäkringen skall — — — angivna sjukdomar.

Försäkringen skall slutligen avse att täcka förlust, som tillskyndats försäkringstagaren därigenom, att betesmark för bekämpande av de i första stycket här ovan angivna sjukdomar blivit av myndighet avlyst utom för det fall, att avlysningen föranletts av nedgrävning av kadaver.

2. Ersättning skall — — — nytta användas.

3. Ersättning skall — — — paragraf sägs.

Ersättning för — — — producerade mjölken.

Ersättning utgår dels med skillnaden mellan värdet, beräknat efter i orten gängse pris, av den producerade mjölken och det värde, som kunnat eller skäligen bort kunna ur den utvinnas, dels ock med ett belopp, motsvarande 60 procent av värdet av den myckenhet mjölk, varmed produktionen nedgått på grund av mul- och klövsjuka, beräknat efter i orten gängse pris.

Skulle svårighet — — — anses skälig.

Vid fastställandet av ersättningsbeloppet må ej hänsyn tagas till mjölkproduktion i den mån dennas värde överstiger försäkringsvärdet för tid, för vilken ersättning skall utgå.

4. Lämnas i — — — utgående ersättningen.

5. Ersättning skall — — — av kostnadsbeloppet.

5 a. Ersättning skall utgå för sådan betesförlust, som i 1 mom. fjärde stycket här ovan sägs.

Vid fastställandet av dylik ersättning skall förlusten uppskattas till sitt fulla värde.

6. Kungl. Maj:t äger — — — Kungl. Maj:t bestämmes.

3 §.

Bolag, som — — — avsedd reservfond.

Sådan avsättning skall för varje räkenskapsår beräknas särskilt för varje län, varvid Stockholms stad och Stockholms län tillsammans skola utgöra en enhet, å summan av försäkringsbeloppen av de vid årets utgång för länet gällande försäkringar av ifrågakvarande art, för vilka bolaget är ansvarigt, och ske med belopp, som minst motsvarar en utdebitering för 100 kronors försäkringssumma av för Malmöhus län 10 öre, för Kristianstads län 4 öre och för övriga län 2 öre (säkerhetstillägg), dock högst skillnaden mellan 30 öre och nettopremien för länet. Uppgår nettopremien för visst år och län till 30 öre eller högre belopp, skall ingen avsättning beräknas för sådant län.

Ränta å — — — till reservfonden.

Reservfonden skall — — — särskilt för sig.

Sedan reservfonden — — — icke erfordras.

8 §.

1. Bolag vare — — — längre tid.

2. Bolag vare — — — bestämmelser därom,

att försäkring — — — 4 år,

att försäkringsår — — — med räkenskapsår,

att för försäkring — — — föreskriven karenstid,

att premien — — — försäkringsårets början, samt

att, därest premien ej erlægges på av bolaget föreskriven tid och en vecka förflutit efter det bolaget givit försäkringstagaren meddelande med erinran om premiens förfallodag, bolaget ej längre ikläder sig ansvarighet för försäkringen.

Denna kungörelse skall äga tillämpning å försäkringar, rörande vilka avtal träffats efter utgången av det försäkringsår, som löper vid tiden för denna kungörelsens utfärdande. Beträffande äldre försäkringar må det ankomma på vederbörande bolag att med försäkringstagare träffa överenskommelse, huruvida å hans försäkring skola för återstoden av den tidsperiod, som försäkringsavtalet omfattar, tillämpas de nya bestämmelserna eller de regler, vilka gällde vid tidpunkten för försäkringsavtalets ingående.

Vid beräkandet av i 3 § föreskriven avsättning till reservfond skall från och med den avsättning, som skall äga rum vid utgången av det vid kungörelsens utfärdande löpande försäkringsåret, värdet av försäkrade hästar icke medräknas i summan av försäkringsbeloppen av de vid försäkringsårets utgång gällande försäkringar, för vilka bolaget är ansvarigt.

Bilaga B.**Den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot smittsamma husdjurssjukdomar åren 1927—1930.**

Sedan Kungl. Maj:t den 26 juli 1926 utfärdat kungörelse (nr 389) om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjurssjukdomar, har Kungl. Maj:t på där-om gjord framställning meddelat antagande till försäkringsgivare enligt dessa grunder åt följande företag:

Älvsborgs m. fl. läns häst- och nötkreatursförsäkringsbolag, Vänersborg,

Allmänna ömsesidiga kreatursförsäkringsbolaget, Stockholm,
Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening, Malmö,
Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening,
 Lund, samt

Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar, Stockholm.

De fyra förstnämnda företagen hade redan tidigare bedrivit försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar. Det sistnämnda åter är ett för drivandet uteslutande av här ifrågavarande försäkringsverksamhet nybildat företag.

I syfte att belysa verksamhetens omfattning meddelas i följande sammanställning för de olika bolagen antal försäkrade djur av olika slag samt för dem gällande försäkringssummor vid utgången av de räkenskapsår, som närmast sämmanfalla med kalenderåren 1927—1930.

Försäkrings-
givare.Försäkringens
omfattning.**Tab. 1. Försäkringens omfattning åren 1927—1930 med fördelning på olika bolag**

	1927	1928	1929	1930
<i>Älvsborgs m. fl. läns häst- och nötkreatursförsäkringsbolag.</i>				
Hästar:				
Antal djur	592	613	610	614
Försäkringssumma	kr. 221,520	230,920	229,370	230,670
Nötkreatur:				
Antal djur	2,845	2,919	2,950	2,971
Försäkringssumma, för djur	kr. 971,570	983,770	981,430	984,930
» mjölk	775,585	785,285	775,185	776,285
Svin:				
Antal djur	456	505	516	519
Försäkringssumma	kr. 43,780	47,160	47,970	48,170
Total försäkringssumma, kr.	2,012,455	2,047,135	2,033,955	2,040,055
<i>Allmänna ömsesidiga kreatursförsäkringsbolaget.</i>				
Hästar:				
Antal djur	3,343	3,491	3,372	3,112
Försäkringssumma	kr. 1,485,250	1,551,750	1,504,750	1,389,800
Nötkreatur:				
Antal djur	16,750	18,048	17,832	16,003
Försäkringssumma, för djur	kr. 5,542,950	5,954,030	5,772,390	5,176,640
» mjölk	4,567,800	4,897,450	4,835,120	4,237,320

	1927	1928	1929	1930
Svin:				
Antal djur	4,899	6,028	5,156	4,788
Försäkringssumma kr.	528,430	604,350	526,940	490,580
Total försäkringssumma, kr.	12,124,430	13,007,580	12,639,200	11,294,340
<i>Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening.</i>				
Hästar:				
Antal djur	418	610	6,953	7,698
Försäkringssumma kr.	201,470	299,740	1,216,880	1,379,380
Nötkreatur:				
Antal djur	2,023	3,062	35,657	39,835
Försäkringssumma, för djur kr.	768,330	1,111,490	12,510,816	14,135,130
» mjölk »	480,100	631,100	8,589,720	10,007,670
Svin:				
Antal djur	2,791	3,576	23,861	26,860
Försäkringssumma kr.	209,060	254,700	1,614,994	1,980,090
Total försäkringssumma, kr.	1,658,960	2,297,030	23,932,410	27,502,270
<i>Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening.</i>				
Hästar:				
Antal djur	1,853	1,986	1,979	2,198
Försäkringssumma kr.	836,960	897,200	897,350	998,780
Nötkreatur:				
Antal djur	7,549	8,179	8,205	9,065
Försäkringssumma, för djur kr.	2,368,750	2,568,260	2,568,980	2,834,780
» mjölk »	1,638,780	1,752,070	1,756,140	2,002,150
Svin:				
Antal djur	5,771	6,337	6,381	7,315
Försäkringssumma kr.	379,850	414,640	426,800	497,810
Total försäkringssumma, kr.	5,224,340	5,632,170	5,649,270	6,333,520
<i>Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar.</i>				
Hästar:				
Antal djur	23,773	23,509	21,798	20,891
Försäkringssumma kr.	10,526,400	10,430,730	9,657,600	9,116,390
Nötkreatur:				
Antal djur	119,611	118,510	108,225	105,031
Försäkringssumma, för djur kr.	46,040,310	42,856,890	41,043,660	39,384,440
» mjölk »	30,378,460	29,738,700	27,160,820	25,988,420
Svin:				
Antal djur	46,705	48,601	42,052	39,963
Försäkringssumma kr.	4,957,640	4,955,970	4,342,210	4,181,120
Total försäkringssumma, kr.	91,902,810	87,982,290	82,204,290	78,670,370
<i>Samtliga bolag.</i>				
Hästar:				
Antal djur	29,979	30,209	34,712	34,513
Försäkringssumma kr.	13,271,600	13,410,340	13,505,950	13,115,020
Nötkreatur:				
Antal djur	148,778	150,718	172,869	172,905
Försäkringssumma, för djur kr.	55,691,910	53,474,440	62,877,276	62,515,920
» mjölk »	37,840,725	37,804,605	43,116,985	43,011,845
Svin:				
Antal djur	60,622	65,047	77,966	79,445
Försäkringssumma kr.	6,118,760	6,276,820	6,958,914	7,197,770
Total försäkringssumma, kr.	112,922,995	110,966,205	126,459,125	125,840,555

Av de ovan meddelade uppgifterna framgår, att omfattningen av ifrågavarande försäkringsgren ökats från verksamhetens början till år 1930 inom de två företag, som på området arbeta uteslutande inom de skånska länen, nämligen Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening och Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening. Det bör dock i detta sammanhang framhållas, att den betydande utvidgning av verksamheten, som i fråga om det förstnämnda företaget kom till stånd från år 1928 till år 1929, huvudsakligen berodde på den omständigheten, att bolaget till och med år 1928 fortsatte att meddela försäkring mot smittsamma husdjursjukdomar utan statsbidrag enligt förut tillämpade grunder. Från och med år 1929 upphörde bolaget med att meddela smittförsäkring i sådan form och övergick inom denna gren av sin verksamhet helt till statsbidragsförsäkringen.

Inom övriga tre på området arbetande försäkringsföretag är verksamhetens omfattning mindre år 1930 än år 1927. Orsaken till denna nedgång torde förnämligast vara att söka i verksamhetens karaktär av katastrofförsäkring. Redan husdjursförsäkringssakkunniga konstaterade sålunda, att en betydande olägenhet för den försäkringsverksamhet, som dithills bedrivits på ifrågavarande område, varit de stora fluktuationer, som åtminstone inom en del företag, förekommit med avseende på försäkringsbeståndet. Omedelbart sedan mul- och klövsjuka yppat sig på en ort, hade sålunda i regel försäkringsansökningar i stort antal inströmmat till de olika försäkringsgivarna. Men sedan faran för tillfället varit förbi, hade försäkringarna ofta fått förfalla. I syfte att råda bot för denna olägenhet intogs även i de allmänna grunderna för statsbidragsförsäkringen en bestämmelse, att sådan försäkring icke får tecknas för kortare tid än fyra år.

Av visst intresse i samband med frågan om försäkringens omfattning torde — bland annat med hänsyn till den för de olika länen högst väsentligt olika försäkringsrisken och de därav föranledda reglerna beträffande fondbildning och statsbidrag — vara de i följande sammanställning meddelade uppgifterna angående försäkringens omfattning åren 1927—1930 med fördelning på olika län.

Tab. 2. Försäkringens omfattning länsvis åren 1927—1930.

	Försäkringssumma, kronor			
	1927	1928	1929	1930
Stockholms stad och län	9,327,920	9,334,690	8,756,920	7,740,790
Uppsala län	9,787,360	9,591,240	9,133,870	8,470,280
Södermanlands »	22,684,870	22,218,480	20,144,240	19,057,120
Östergötlands »	4,963,740	5,044,640	4,868,080	4,566,610
Jönköpings »	986,990	977,960	972,460	981,900
Kronobergs »	135,920	129,080	129,090	88,430
Kalmar »	1,462,950	1,478,720	1,413,770	1,385,870
Gotlands »	748,680	771,170	801,070	766,420
Blekinge »	469,550	500,350	509,510	639,800
Kristianstads »	6,376,120	4,851,930	9,215,964	9,475,720
Malmöhus »	15,442,250	17,252,140	36,798,010	41,250,740
Hallands »	11,449,430	10,839,150	9,230,270	8,305,530
Göteborgs och Bohus län	434,920	463,880	466,380	432,270
Älvsborgs län	2,095,280	1,735,625	1,659,195	1,580,535
Skaraborgs »	1,574,810	1,554,760	1,546,140	1,340,750
Värmlands »	3,125,765	3,355,240	3,327,840	3,145,910
Örebro »	3,473,790	3,416,720	3,370,710	3,201,410
Västmanlands »	16,367,570	14,779,920	14,119,860	13,177,220
Kopparbergs »	385,920	403,570	418,620	417,120
Gävleborgs »	1,611,460	1,700,910	1,726,550	1,553,610
Västernorrlands »	16,700	16,700	16,700	16,700
Jämtlands »	1,000	6,650	6,650	6,650
Västerbottens »	—	—	—	—
Norrbottnens »	—	—	—	—
Summa	112,922,995	110,423,525	128,631,899	127,601,385

De ovan meddelade slutsiffrorna för hela riket för åren 1928, 1929 och 1930 avvika något från de i tab. 1 anförda uppgifterna rörande samtliga bolags sammanlagda försäkringssummor, vilket beror därpå, att material för de olika sammanställningarna hämtats från olika håll. De sistnämnda uppgifterna hava sålunda hämtats ur försäkringsinspektionens statistiska redogörelser över verksamheten,¹ under det att länsfördelningen utarbetats med ledning av de siffror, som legat till grund för beräkningen av de reservfondavsättningar, som bolagen varit skyldiga att verkställa. Dessa olika uppgifter hava visat sig icke fullt med varandra överensstämmande, men det har för här förevarande ändamål icke ansetts påkallat att verkställa tids- och kostnadskrävande undersökningar för de jämförelsevis små skiljaktigheternas uppklarande.

Av tab. 2 framgår, att försäkringen undan för undan ökat i omfattning inom de två för mul- och klövsjukessmitta mest utsatta länen, Malmöhus län och Kristianstads län. Den särskilt kraftiga ökningen från år 1928 till år 1929 beror dock på den förut omnämnda omläggningen av verksamheten hos Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening. Inom så gott som samtliga övriga län — i varje fall inom alla, där försäkringen vunnit större anslutning — visar verksamheten tillbakagång.

Här må till slut omnämnas, att försäkring utan statsbidrag mot smittsamma husdjursjukdomar fortfarande meddelas i rätt stor utsträckning, förnämligast av Skandinaviska kreaturförsäkringsbolaget. För att be-

¹ 1930 års statistik föreligger ännu endast i manuskript.

lysa smittförsäkringens omfattning över huvud taget meddelas i följande sammanställning vissa uppgifter avseende åren 1921—1930, med fördelning från och med år 1927 på försäkring med och försäkring utan statsbidrag.

Tab. 3. Smittförsäkringens omfattning åren 1921—1930.

Å r	Nötkreatur		Svin	
	Antal försäkrade djur	Försäkringssumma, kr.	Antal försäkrade djur	Försäkringssumma, kr.
1921.....	442,628	240,119,410	57,448	4,193,821
1922.....	413,649	197,802,950	60,730	5,074,876
1923.....	366,420	158,143,965	46,415	3,925,705
1924.....	511,018	264,325,035	36,696	3,191,685
1925.....	499,908	270,583,335	28,631	2,919,620
1926.....	481,029	267,843,055	30,933	3,342,605
1927				
Försäkring med statsbidrag	148,778	93,532,635	60,622	6,118,760
Annan försäkring	418,843	168,924,070	29,672	3,144,470
Summa	567,621	262,456,705	90,294	9,263,230
1928				
Försäkring med statsbidrag	150,718	91,279,045	65,047	6,276,820
Annan försäkring.....	337,697	174,698,150	24,836	2,686,635
Summa	488,415	265,977,195	89,883	8,963,455
1929				
Försäkring med statsbidrag	172,869	105,994,261	77,966	6,958,914
Annan försäkring.....	272,738	140,519,120	26,452	3,613,785
Summa	445,607	246,513,381	104,418	10,572,699
1930				
Försäkring med statsbidrag	172,905	105,527,765	79,445	7,197,770
Annan försäkring.....	247,117	121,802,930	31,865	5,081,317
Summa	420,022	227,330,695	111,310	12,279,087

Härav framgår, att försäkring mot smittsamma husdjurssjukdomar hittills bedrivits utan statsbidrag i större omfattning än den statsunderstödda försäkringen, då fråga gäller nötkreatur och mjölkproduktion. Anslutningen till denna försäkringsverksamhet visar dock år från år sjunkande siffror. Någon motsvarande nedgående tendens beträffande statsbidragsförsäkringen kan ej utläsas ur de anförda siffrorna, vilket givetvis sammanhänger med den förut omnämnda bestämmelsen om minst fyraåriga försäkringsavtal, som uppenbarligen, såsom ämnat var, bidragit till att åt verksamheten förläna en mera stabil anslutning. Den senast återgivna sammanställningen åskådliggör vidare det tidigare påpekade förhållandet, att smittförsäkringens omfattning fluktuerat avsevärt allt eftersom mul- och klövsjuka förekommit. År 1920 hade såhunda nämnda sjukdom sitt näst den våldsamma epizootien åren 1924 och 1925 kraftigaste utbrott i vårt land, och försäkringen erhöll då och under år 1921 jämförelsevis stor anslutning, vilken därefter till och med år 1923 avtog synnerligen kraftigt. År 1923, då landet var helt och hållet fritt från mul- och klövsjuka, uppvisar de lägsta siffrorna under hela den ifrågavarande tioårsperioden. I samband med den oerhörda spridning, som mul- och klövsjukan på hösten 1924 erhöll i Malmöhus län och vissa delar av Kristianstads län, nådde anslutningen till smittförsäkringen sitt maximum före införandet av den statsunderstödda försäkringsformen.

Premiesätt-
ningen.

De av statsmakterna fastställda allmänna grunderna för den statsunderstödda smittförsäkringen beröra icke de enskilda försäkringsföretagens premiesättning. Det står sålunda varje bolag fritt att för olika län och för olika delar av det sammanlagda försäkringsvärdet fastställa de premier, som bolaget kan finna erforderliga.

Då verksamheten började år 1927 hade den mul- och klövsjukeepizooti, som utbröt hösten 1924, ännu icke helt upphört, vilket hade till följd, att för Skåne premien för nötkreaturs-, svin- och mjölkvärderna måste sättas tämligen hög. Denna premie har emellertid därefter undan för undan sänkts och låg för år 1931 på ungefär samma nivå som motsvarande premie, innan 1924 års epizooti föranlett avsevärda premieförhöjningar inom den då icke statsunderstödda smittförsäkringen.

Premien för svinförsäkringen har hela tiden t. o. m. år 1929 varit jämförelsevis hög i hela landet och i Stockholms stad och län särskilt hög år 1929, beroende på en under åren 1926—1929 uppträdande svinpestepizooti, som härjade särskilt svårt inom Stockholms stad och län.

För den del av försäkringsvärdet, som hänför sig till hästar, har genomgående uttagits en mycket låg premie med hänsyn till att risken för mera omfattande skadefall bland hästarna måste anses vara synnerligen ringa.

I syfte att exemplifiera, vilka premier som hittills tillämpats, hava i tab. 4 sammanställts uppgifter avseende samtliga de bolag, som meddela smittförsäkring med statsbidrag i Skåne, nämligen Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening, Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening och Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar. Uppgifterna för sistnämnda bolag illustrera premiesättningen för övriga delar av landet.

Skaderegler-
ningskostna-
der.

Under de år, som hittills förflutit, sedan den statsunderstödda försäkringsverksamheten kom till, har vårt land i stort sett varit förskonat från svårare utbrott av de husdjurssjukdomar, mot vilka försäkringen avser

Tab. 4. Exempel på premier åren 1927—1931 inom den statsunderstödda smittförsäkringen. I ören per 100 kronors försäkringssumma.

B o l a g o c h l ä n	1927	1928	1929	1930	1931
<i>Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening.</i>					
Hästar:					
Malmöhus och Kristianstads län.....	5	5	5	5	5
Nötkreatur och mjölk samt svin:					
Malmöhus län	40	} 30	20	20	20
Kristianstads län	30				
<i>Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening.</i>					
Hästar:					
Malmöhus och Kristianstads län.....	5	5	5	5	5
Nötkreatur och mjölk samt svin:					
Malmöhus län	40	40	} 20	15	15
Kristianstads län	30	30			

B o l a g o c h l ä n	1927	1928	1929	1930	¹ 1931
<i>Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurs- sjukdomar.</i>					
Hästar:					
Samtliga län	5	5	2	2	2
Nötkreatur och mjölk:					
Malmöhus län	45	35	30	20	20
Kristianstads län		30	25		15
Hallands län	20	20	20	12	10
Övriga län		20	15		
Svin:					
Malmöhus län	40	40	30	20	20
Kristianstads län				15	
Stockholms stad och län			80	40	10
Övriga län			20	12	

att bereda skydd. Åren 1927—1929 härjade dock förnämligast inom Stockholms stad och län en rätt omfattande svinpestepizooti, vilken även medförde, att skaderegleringskostnaderna inom nämnda område särskilt för år 1928 sprungo i höjden. Uppgifter rörande samtliga ersättningar, som genom försäkringen utbetalats under åren 1927—1930 på grund av inträffade försäkringsfall, lämnas i följande sammanställning med fördelning på de olika länen.

Tab. 5. Skaderegleringskostnader länsvis åren 1927—1930.

L ä n	1927	1928	1929	1930
	K r o n o r			
Stockholms stad och län	2,413	61,819	3,893	400
Uppsala län	—	—	320	—
Södermanlands »	4,153	2,400	1,525	599
Östergötlands »	—	—	—	—
Jönköpings »	—	364	—	—
Kronobergs »	—	—	—	—
Kalmar »	800	294	300	—
Gotlands »	—	933	—	—
Blekinge »	—	—	—	—
Kristianstads »	733	200	1,016	458
Malmöhus »	8,869	4,616	6,649	7,156
Hallands »	583	1,240	—	150
Göteborg och Bohus län	—	—	—	—
Älvsborgs län	—	—	1,700	—
Skaraborgs »	—	—	—	—
Värmlands »	800	—	—	190
Örebro »	—	—	—	—
Västmanlands »	—	—	1,062	—
Kopparbergs »	—	—	—	—
Gävleborgs »	—	—	—	—
Västernorrlands »	—	—	—	—
Jämtlands »	—	—	—	—
Summa kronor	18,351	71,866	16,465	8,953

¹ Försäkringstagare hos Försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar, som kvarstått efter utgången av den första 4-årsperioden, hava erhållit premienedsättning med 10 procent.

Ekonomisk
översikt.

Rörande den ekonomiska utvecklingen av den statsunderstödda försäkringsverksamheten lämnas i nedanstående sammanställning specifika uppgifter för åren 1927—1930 för vart och ett av de företag, som under nämnda tid bedrivit sådan verksamhet.

Tab. 6. Ekonomisk översikt för åren 1927—1930 rörande den statsunderstödda försäkringen.

	1927	1928	1929	1930
<i>Ätösborgs m. fl. läns häst- och nötkreatursförsäkringsbolag.</i>				
Inkomster:				
Premier	3,636: 24	3,795: 06	3,938: 91	3,782: 29
Räntor	—	101: 30	237: 48	289: 98
Summa	3,636: 24	3,896: 36	4,176: 39	4,072: 27
Utgifter:				
Skadeersättningar	800: —	—	1,700: —	—
Övriga utgifter	666: 29	629: 22	475: 52	719: 17
Summa	1,466: 29	629: 22	2,175: 52	719: 17
Överskott	2,169: 95	3,267: 14	2,000: 87	3,353: 10
Fonder vid årets slut	2,169: 95	5,437: 09	7,437: 96	10,791: 06
Därav: Författningenlig reservfond ..	445: 64	877: 34	1,383: 96	1,868: 40
Dispositionsfond	1,724: 31	4,559: 75	6,054: 00	8,922: 66
<i>Allmänna ömsesidiga kreatursförsäkringsbolaget.</i>				
Inkomster:				
Premier	15,669: 86	24,882: 07	24,305: 57	22,031: 90
Räntor	—	250: 53	561: 10	291: 51
Summa	15,669: 86	25,132: 60	24,866: 67	22,323: 41
Utgifter:				
Skadeersättningar	—	17,288: 24	3,752: 64	—
Övriga utgifter	13,088: 53	8,601: 60	17,048: 24	8,137: 03
Summa	13,088: 53	25,889: 84	20,800: 88	8,137: 03
Överskott	2,581: 33	— 757: 24	4,065: 79	14,186: 38
Fonder vid årets slut	2,581: 33	1,824: 09	5,889: 88	20,076: 26
Därav: Författningenlig reservfond ..	2,432: 11	1,824: 09	3,399: 66	8,396: 64
Dispositionsfond	149: 22	—	2,490: 22	11,679: 62
<i>Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening.</i>				
Inkomster:				
Premier	5,501: 91	6,143: 77	45,486: 84	52,924: 87
Räntor	—	396: 52	385: 66	1,603: 24
Summa	5,501: 91	6,540: 29	45,872: 50	54,528: 11
Utgifter:				
Skadeersättningar	404: 56	442: 38	3,451: 35	4,396: 50
Övriga utgifter	963: 59	2,658: 56	17,487: 95	16,520: 47
Summa	1,368: 15	3,100: 89	20,939: 30	20,916: 97

	1927	1928	1929	1930
Överskott	4,133: 76	3,439: 40	24,933: 20	33,611: 14
Fonder vid årets slut	4,133: 76	¹ 27,497: 05	52,430: 25	86,041: 39
Därav: Författningenslig reservfond...	1,981: 78	24,800: 31	40,080: 89	81,543: 71
Dispositionsfond	1,151: 98	1,696: 24	11,349: 36	3,997: 68
Ersättningsreserv	1,000: —	1,000: —	1,000: —	500: —
<i>Skånes mindre jordbrukares ömsesidiga kreatursförsäkringsförening.</i>				
Inkomster:				
Premier	20,605: 23	11,062: 42	10,888: 62	8,501: 16
Räntor	—	—	1,778: 45	1,413: 05
Summa	20,605: 23	11,062: 42	12,667: 08	9,914: 21
Utgifter:				
Skadeersättningar	1,064: 20	423: 10	1,046: —	312: 51
Övriga utgifter	6,725: 62	2,074: 45	1,599: 56	1,885: 22
Summa	7,789: 82	2,497: 55	2,645: 56	2,197: 73
Överskott	12,815: 41	8,564: 87	10,021: 52	7,716: 48
Fonder vid årets slut	12,815: 41	21,380: 28	31,401: 80	39,118: 28
Därav: Författningenslig reservfond...	7,882: 29	14,380: 28	21,000: —	35,856: 63
Dispositionsfond	4,933: 12	7,000: —	10,401: 80	3,261: 65
<i>Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar.</i>				
Inkomster:				
Premier	202,824: 58	192,865: 21	132,590: 01	96,545: 37
Räntor	3,821: 61	11,781: 10	14,075: 67	18,880: 98
Summa	206,646: 19	204,646: 31	146,665: 68	115,426: 35
Utgifter:				
Skadeersättningar	16,297: 01	56,287: 06	6,352: 29	10,307: 20
Övriga utgifter	70,113: 74	26,578: 34	30,851: 27	39,027: 16
Summa	86,410: 75	82,865: 40	37,203: 56	49,334: 36
Överskott	120,235: 44	121,780: 91	109,462: 12	66,091: 99
Fonder vid årets slut	120,235: 44	242,016: 35	351,478: 47	417,570: 46
Därav: Författningenslig reservfond...	32,576: 97	36,100: 31	71,422: 18	105,534: 77
Dispositionsfond	85,658: 47	190,916: 04	268,056: 29	300,035: 69
Ersättningsreserv	2,000: —	15,000: —	5,000: —	5,000: —
Skattereserv	—	—	7,000: —	7,000: —

Av den sålunda lämnade översikten, vilken för vinnande av överskåd-
lighet och likformighet mellan uppgifterna för de olika bolagen måst
göras tämligen skematisk, framgår bland annat, att verksamheten hit-
tills icke varit utsatt för någon större ekonomisk påfrestning genom svå-
rare utbrott av de husdjurssjukdomar, för vilka försäkringen avser att
bereda skydd. Det enda tillfälle, då utbetalningar för försäkringsfall
måst verkställas i större utsträckning, hänför sig till den förut om-
nämnda svinpestepizooti, som år 1928 förekom inom Stockholms stad och

¹ Ökningen beror på att bolaget vid 1928 års slut i samband med överförandet till stats-
bidragsförsäkringen av den tidigare smittförsäkringen utan statsbidrag dit även överfört till
den sistnämnda verksamheten hörande fonder.

län. Av de bolag, som inom nämnda område meddelat statsunderstödd smittförsäkring, uppvisar sålunda Allmänna ömsesidiga kreatursförsäkringsbolaget för år 1928 ett underskott å rörelsen av 757 kronor 24 öre, vilken brist emellertid täckts dels genom anlåtande i föreskriven utsträckning av reservfonden och dels med dispositionsfondens medel. I förbigående må här anmärkas, att bolaget, samtidigt som reservfonden måst anlitas, torde hava varit berättigat till ett mindre statsbidrag, en förmån som bolaget emellertid icke begagnat sig av.

Även för Försäkringsbolaget för smittsamma husdjurssjukdomar uppgingo utbetalningarna år 1928 för försäkringsfall, försakade av svinpest till betydande belopp, utan att dock reservfonden behövde anlitas. Räntan å reservfonden jämte den avsättning till nämnda fond, som eljest skolat verkställas, voro nämligen mer än tillräckliga för nedbringande av utdebiteringsbehovet inom Stockholms stad och län intill den gräns å 30 öre per 100 kronors försäkringssumma, utöver vilken reservfonden får i viss utsträckning tillgripas och rätt till statsbidrag inträder. Berörda epizooti medförde emellertid, att reservfonden nämnda år ökades med endast cirka 3,500 kronor mot normalt 30 å 35 tusen kronor.

I övrigt har rörelsen för de bolag, vilkas verksamhet icke varit inskränkt till enbart Malmöhus och Kristianstads län lämnat överskott av sådan storlek, att vid sidan av den författningensliga reservfonden kunnat uppsamlas dispositionsfonder av en storlek vida överstigande reservfondens.

Något annorlunda ställer sig utvecklingen i fråga om de två företag, som bedriva ifrågavarande försäkringsverksamhet uteslutande i Skåne. Under åren 1927—1929 har rörelsen även för dem lämnat så stort överskott, att det varit möjligt att verkställa avsättningar jämväl till dispositionsfond ehuru i mindre utsträckning. För år 1930 har emellertid överskottet visat sig icke tillräckligt för den föreskrivna reservfondavsättningen. För att icke behöva verkställa uttaxering bland försäkringstagarna hava bolagen för täckande av de felande beloppen, i båda fallen något över 7,000 kronor, använt sig av medel ur dispositionsfonderna, av vilka fonder därefter återstå jämförelsevis obetydliga belopp.